

YENİDEN TÜRK DİLİ DERGİSİ/DİZİN

Yeniden Başlarken / Sencer Karacalıoğlu , 1

Eleştirel Düşünce /Ahmet Kocaman 2-

Çiçekler ve Çocukla /Mehmet Yalçın

Köy Enstitüleri ve Mehmet Başaran / Ömer Demircan

Ahmet Miskioğlu'nun Ardından /Mehrizat Poyraz

Antakyalı Ahmet Miskioğlu / Sabahattin Yalkın

Mehmet Başaran ve Ana Dil Sevgisi Üzerine / Nuray Gök Aksamaz

Röntgenözü / Süreyya Ülker

Çeviri Çocuk Yazınının Temel Sorunları /Doç. Dr. Nalan Kızıltan

"Yedirmeyiz" Sözcüğü Üzerine / Yusuf Çötuksöken

Yeni Yazınımız (1) / Okan Baba

Ah O Çocukluk Günleri / Yıldız Tümerdem

Dışardan Gazel / Fazıl Hüsnü Dağlarca

Nedetti'nin Hiçbir Kitabında Yayınlanmamış İki Şiiri / Türkçesi: Ayşe Nihal Akbulut 40-42

Bir Okuma Göstergesi Olarak Tatil Çantasına Kitabın da Girebilmesi.../ Ferhat Özen

Üç Beyaz Karga Söylencesi / Turgut Acar

Son Romantikler / Nevra Bucak

"Adanalı Şalvarı Topla" / Mehmet Sazak

YENİDEN BAŞLARKEN

Sencer Karacalıoğlu

Değerli yazın öğretmeni Ahmet Miskioğlu' nun, iyesi ve genel yayın yönetmeni olduğu "Türk Dili Dergisi" 1987 yılında yayınlanmaya başlamış, sürekliliğini yitirmeden 2015 yılı Haziran ayına dek, 28 yılda 168 sayıya ulaşmayı başarmıştır.

Sevgili öğretmenimin 25.Ağustos.2015 tarihinde ölümü sonrası, Türk Dili Dergisi'nin 169. Sayısını benim Genel yayın Yönetmeliğimde çıkartmamıza karşın, Derginin 170.sayısını yayınlayabilme olanağını bulamadık. Türk Dili Dergisinin 170.nci sayısı için gönderilen yazılar bilgisayarım da dururken, "Türk Dili Dergisini", "Yeniden Türk Dili Dergisi" adıyla internet ortamında yaşatmaya karar verince, ilk sayısında, bilgisayarımdaki yazıları değerlendirmeye karar verdim. Konuyu açtığım başta Doç. Dr. Okan Baba ve Prof. Dr. Ömer Demircan'dan da olumlu tepkiler almamız sonucu, Teknik danışmanım Boğaçhan Orhan Boran'ın büyük özverisi ve katkılarıyla, Yeniden Türk Dili Dergisini sizlere sunabiliyoruz.

Yeniden Türk Dili Dergisi bundan böyle de "dil ve yazın; şiir, öykü, deneme, eleştiri, günlük; düşün, ekin dergisi" olarak yayınını sürdürecektir. Dergimiz yabancı sözcüklerin yerine olabildiğince Türkçelerini koymayı görev bilir.

Danışma ve yazı Kurulunu gelecek sayımızda duyuracağız.Bundan sonraki sayılarda sizlerden gelecek eleştiriler,katkılar doğrultusunda kendimizi yenileyeceğimize inanabilirsiniz.

Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle...

ELEŞTİREL DÜŞÜNME

AHMET KOCAMAN

Kişi ve toplum olarak gelişmenin en temel yolu sürekli arayış içinde olmaktır. Belli görüşlere, öğretilere körü körüne bağlanmak insanoğlunun doğasına aykırıdır. Bilimin yolu durmaksızın sorgulamaktır; yoksa insanoğlu belli görüşlerin, donmuş formüllerin kalıpların tutsağı olur ve gelişemez. Bunu aşabilmenin yolu ise eleştirel düşünmedir. 'Eleştirel düşünüşe erişememiş kişiler kendilerini yenileme, bellediklerini tazeleme gereksinimi duymazlar....Gerçek anlamda yapıcı ve yaratıcı olamazlar, bunun için de....bilim ve düşünce adamı iseler orta malı birtakım çeviri bilgilerin dolaylarında dönüp dolaşırlar. Kendi toplumsal gerçeklerimizle, bilimsel veriler arasında bir bağlantı kuramazlar.' (E. Özdemir, M. Ünlü 1977 içinde, s. 141)

Az gelişmiş toplumların en büyük sorunu eleştirel düşünceden yoksun olmaktır. Böyle toplumlarda kişiler, özellikle makam sahipleri, yaptıklarının, söylediklerinin hep doğru olduğunu düşünürler. Oysa kendisini geliştirmek için insan sürekli araştırmak, bildiklerini sorgulamak, özeleştiri yapmak durumundadır. A. Einstein'ın şu sözünü anımsayalım:(C. Üster 2010,238) 'Özel bir yeteneğim olmadığını çok iyi biliyorum; bugün varmış olduğum düşünceleri merak, tutku ve sonsuz sabrın özeleştiriyle birleşmesine borçluyum.'

Einstein'ın sözlerine yansıdığı gibi, eleştiri en başta insanın kendisini sorgulamasıdır; eleştirel bakış ayrıntıları unutmamayı ama bütünü görebilmeyi sağlar. Bir konuda içtenlikli, dürüst olmak ancak eleştirel bakışla geliştirilebilir. Gelişme eleştirel düşünmeye bağlıdır; eleştirel düşünmemek bir noktaya takılıp kalmaktır.

Eğitimde, öğretimde birçok eksiklerimiz olduğunu biliyoruz. İlk ve ortaöğretimdeki durumumuz ortada; birkaçı dışında üniversitelerimizin dünya sıralamasındaki durumları, ne yazık ki, sevindirici değil. Bu konularda yeterince eleştirel bakışımız olsa bu durum sürüp gidebilir mi? Eğitimin bu durumda olmasında eğitimciler olarak bizim hiç sorumluluğumuz yok mu? İşte eleştirel düşünme bu soru ve sorunların sürekli gündemde tutulmasını gerektiriyor; çünkü gelişme ve bugünden daha iyiye gidilmesi eleştiriye ve özeleştiriye bağlı.

Özetle, gelişme, yenileşme isteniyorsa; eksiklerimizi sürekli gündemde tutmak; bunların ortadan kaldırılması için de yaptıklarımıza eleştirel gözle bakmak durumundayız. Kendimize karşı dürüst olmak, içtenlikli davranmak, eksiklerimizi kabul ederek bunları gidermeye çalışmak, her türden eleştiriye hoşgörülü davranmak gerekir. Saygıdeğer Türkçe dostu E. Özdemir'in deyişiyle, 'eleştirel bakışı gelişen bir kimse, kör inanç da olsa, bilimsellikten, gerçeklikten uzak da olsa, bir düşünceye yine bir düşünceyle karşı çıkılmasından yanadır. Kestirmeden söylersek, düşüncelerini beğenmediği kimseye,' düşüncelerini kabul etmiyorum ama, onları özgürce söyleme hakkını ölünceye kadar savunacağım' diyen Fransız düşünürü Voltaire'in bu yargılarını bir ilke olarak

benimsemiştir.' (Ünlü 1977, 142) Ülkemizde bir yeniden doğuş(Rönesans) hareketi ancak eleştirel düşünmenin toplumda yaygınlaşması ile sağlanabilir.

Kaynaklar:

Üster,C.Sözün Özü. s. 238. Can Yayınları, İstanbul 2010.

(3)

Özdemir, E. 'Eleştirel düşünüş', Ünlü, M.(düzenleyen) Kavramlar ve boyutları , s.141,İnkılap ve Aka, İstanbul, 1977.

====

ÇİÇEKLER VE ÇOCUKLAR

Mehmet YALÇIN

Benzetme ve eğretilme:

Ceyhun Atuf Kansu'nun DÜNYANIN BÜTÜN ÇİÇEKLERİ başlıklı ünlü şiirinden ilk sekiz dizeyi aktarıyorum:

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum

Bütün çiçekleri getirin buraya,

Öğrencilerimi getirin, getirin buraya,

Kaya diplerinde açmış çiğdemlere benzer

Bütün köy çocuklarını getirin buraya,

Son bir ders vereceğim onlara,

Son şarkımı söyleyeceğim,

Getirin, getirin... ve sonra öleceğim.

Şiirin ana eksenini iki terim arasındaki bağıntı oluşturuyor: çiçek ve çocuk; ayrıca çocuk yerine öğrenci de deniliyor. Sorun şu: Burada iki ayrı kavramdan mı, yoksa tek bir kavramdan mı söz ediliyor? Bir ana kavram oluşturan başlık bütün betiği kapsıyorsa (ki öyle olmalı), çocuklar da aynı kavramın içindedir. Ayrıca ikisi arasında doğal bir benzerlik de var: çiçek de körpedir, çocuk da.

Gerçekten öyleyse, bu değişmeceli başlıkta bir eğretilme söz konusudur, çünkü çiçek, çocuk yerine kullanılmıştır: Bilindiği gibi, bir dil ögesinin, özellikle de bir sözcüğün bilinen anlamı dışında, onunla benzeşen başka bir anlamda kullanılmasına eğretilme deniliyor. Bunlardan birincisine benzeyen, ikincisine benzeten dersek, eğretilme bu ikisinin taşıdığı ortak imge ya da imgelere dayanır. Asıl anlam, sözcüklerin bireysel anlamları değil, benzerliğin çağrıştırdığı ortak imgedir. Örneğin, hiçbir aracı terime başvurmaksızın kadın yerine ay sözcüğünün kullanımı, ikisine özgü güzellik anlamını

öne çıkarıyorsa, bu bir eğretilen'dir. Buna karşılık, "Bu kadın bir ay (parçası) gibidir" denildiğinde, sıradan bir benzetme söz konusudur; çünkü karşılaştırılan her öge kendi anlamıyla değer taşır: Biri ötekinin yerine değil, her biri kendi anlamıyla belirginleşmiştir.

Şiirde eğretilen:

Şiirbilimin

(4)

Şiirbilimin öncülerinden Roman Jakobson, eğretilmeyi, iki değişik anlam imgesini belirli bir eşdeğerlik temelinde üst üste getirerek bir bütün oluşturduğu için, şiirsel yapıya en uygun düşen bir değişmece türü olarak görür.

Ne var ki her eğretilen başlı başına şiirsel bir değer taşımaz. Bunun için eğretilen yapısını yansıtan bütün bir söylem kurulmuş olmalıdır. Bir kavram olarak, yani birden çok ögenin birbirini çağrıştıracak biçimde üst üste bindirilmesi olarak eğretilen şiir için yapısal bir örnekçe'dir (model'dir) yalnızca: Şiir, bu örnekçenin bir açılımıdır; başka deyişle, şiirsel söylem bütünü, örneğin sözcük düzeyindeki eğretilmeli bir anlamın betiksel boyuta yansımasıdır.

Ceyhan Atuf Kansu'nun DÜNYANIN BÜTÜN ÇİÇEKLERİ başlıklı şiirinde çocuk ile çiçek kavramları arasında anlamsal bir yakınlık kurulduğu daha ilk bağlamda açıkça belli oluyor dedik.

Önce bağlamdan çıkardığımız kadarıyla çocuklar sözcüğü bir köy öğretmeninin öğrencileri anlamında kullanılmıştır. Ayrıca bu anlam betik içinde bir benzetmeyle de desteklenmiş: /...çiğdemlere benzer/ Bütün köy çocukları.../. Ama bu aşamada henüz bir eğretilmeden söz edilemez: Benzeştirilen iki değişik öge kendilerine özgü imgelerle ayrı ayrı anlam taşımaktadır da ondan.

Öte yandan, şiirde kullanılan sözlerin ne anlama geldiği değil, anlamın nasıl bir dil yordamıyla yaratıldığı önemlidir. Şiirde insanı etkileyen şey, doğal dile özgü anlamlar değil, anlam yaratma sanatıdır. Çünkü şiir bir bilgi verme aracı değil, başlı başına dilsel bir alım nesnesidir; bilgi, bir amaç değil, araçtır.

Dünyanın Bütün Çiçekleri'nde eğretilen ve benzetme:

Bu şiirde edinilen ilk yakınlılaştırma belirtisi bir eğretilen tasarısı sunuyor kuşkusuz. Söz konusu iki kavram (çiçek ile çocuk) arasında kurulan yakınlık ilişkisi, hem bağlamsal (aynı bir söz çerçevesinde kullanılıyor), hem de söylemsel (benzer yüklemiyle birbirine bağlanan) bir nitelik taşıyor. Yani aralarında açık bir benzeşim ilişkisi kurulmuştur. Ama bu aşamada şiirsel bir eğretilen'den, üstelik gerçek anlamda bir eğretilmeden söz edilemez henüz. İki kavramı belirten sözcüklerin ikisi de kullanılıyor ve aralarında da bir tür bağlaç var çünkü.

Eğretilen için çocuk sözcüğü kullanılmadan, bu sözcüğün belirttiği kavramı çiçek kavramıyla eşleştirecek bir düzenleme gerekli. Bunun çok değişik yolları olabilir. Burada ozan, oldukça uzun sayılacak şiirinde, çocuk sözcüğünü ya da herhangi bir anlamdaşını kullanmayarak yapmıştır bunu: Diyebiliriz ki anlatıcı, çocuk imgesini ilk satırlardan başlayarak okurun belleğinde asılı tutmuş, çoğul adlarla, usa gelebilecek sayısız çiçek imgelerini onunla eşleştirmiştir. Böylece insan, iki katmanlı bir imgeler dizisi okur gibi oluyor.

Şiirin bütününe bu açıdan göz atmak, burada anlatılmak isteneni kolaylaştırabilir. Bunu okura bırakıyorum.

Son gözlemler:

(5)

1. Bu betikte şiirselliğe yönelik eğretilme iki aşamalı bir açılım sunuyor: Başlıktaki anayapı'nın ilk açılımı, bu yazı çerçevesinde aktarılan sekiz dizelik bölümdür. Kırsal kesime özgü öğrenci-çocuk kavramını benzerlik ilişkisi temelinde açık seçik belirten bu sekiz dizelik ilk bölüm, şiirin bütünü için, daha açılımlı ikinci bir anayapı oluşturuyor denilebilir. Bu durumda, açılımın ikinci aşaması, şiirin ana gövdesini oluşturan bölümdür.

2. Bu yazının amacı, benzerlik temelinde yalnızca, şiir diline özgü eğretilme kavramını tartışmak değil, eğretilme ve benzetme arasında kurulan bağıntılara dayalı bir şiir söylemini anırtmaktır: Kendi içinde şiirsel yapıya uygun görülme benzetme de, eşdeğerli yinelemeler sonucunda, bir şiir ögesine dönüşebilmiştir: Yani benzetme doğrudan bir eğretilmeye değil, betiksel boyuttaki eğretilmenin bir ögesine dönüşmüştür.

3. Kaldı ki burada ille de eğretilmeden söz etmenin de fazla bir anlamı yok; çünkü bu değişmece türünün şiir açısından önemi, birden çok ögeyi bir bütünlük içinde üst üste bindirmek'tir; başka deyişle, eşdeğerli ögeleri yinelemek'tir.

Sonuçta Ceyhun Atuf Kansu'nun bu şiiri, böyle bir yinelemenin ağırlıklı biçimde yer tuttuğu bir bütün olarak ortaya çıkıyor denilebilir.

DÜNYANIN BÜTÜN ÇİÇEKLERİ

"Bana çiçek getirin, dünyanın bütün

çiçeklerini buraya getirin!"

Köy öğretmenini Şefik Sınığ'ın son sözleri.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum

Bütün çiçekleri getirin buraya,

Öğrencilerimi getirin, getirin buraya,

Kaya diplerinde açmış çiğdemlere benzer

Bütün köy çocuklarını getirin buraya,

Son bir ders vereceğim onlara,

Son şarkımı söyleyeceğim,

Getirin getirin...ve sonra öleceğim.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,

Kır ve dağ çiçeklerini istiyorum,

(6)

Kaderleri bana benzeyen,

Yalnızlıkta açarlar, kimse bilmez onları,

Geniş ovalarda kaybolur kokuları...

Yurdumun sevgili ve adsız çiçekleri,

Hepinizi hepinizi istiyorum, gelin görün beni,

Toprağı nasıl örterseniz öylece örtün beni.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,

Afyon ovasında açan haşhaş çiçeklerini

Bacımın suladığı fesleğenleri,

Köy çiçeklerinin hepsini, hepsini,

Avluların pembe entarili hatmisini,

Çoban yastığını, peygamber çiçeğini de unutmayın.

Aman Isparta güllerini de unutmayın

Hepsini, hepsini bir anda koklamak istiyorum.

Getirin, dünyanın bütün çiçeklerini istiyorum.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum.

Ben köy öğretmeniyim, bir bahçıvanım,

Ben bir bahçe suluyordum, gönlümden,

Kimse bilmez, kimse anlamaz dilimden,

Ne güller fıskırır çilelerimden,
Kandır, hayattır, emektir, benim güllerim,
Korkmadım, korkmuyorum ölümden,
Siz çiçek getirin yalnız, çiçek getirin.

(7)

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Baharda Polatlı kırlarında açan,
Güz geldi mi Kopdağına göçen,
Yörükler yaylasında Toroslarda eğleşen.
Muş ovasından, Ağrı eteğinden,
Gücenmesin bütün yurt bahçelerinden
Çiçek getirin, çiçek getirin, örtün beni,
Eğin türkülerinin içine gömün beni.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
En güzellerini saymadım çiçeklerin,
Çocukları, öğrencilerimi istiyorum.
Yalnız ve çileli hayatımın çiçeklerini,

Köy okullarında açan, gizli ve sessiz,
O bakımsız, ama kokusu eşsiz çiçek.
Kimse bilmeyecek, seni beni kimse bilmeyecek,
Seni beni yalnızlık örtecek, yalnızlık örtecek.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Ben mezarsız yaşamayı diliyorum,

Ölmek istiyorum, yaşamak istiyorum.

Yetiştirdiğim bahçe yarıda kalmasın,

Tarumar olmasın istiyorum, perişan olmasın,

Beni bilse bilse çiçekler bilir, dostlarım,

(8)

Niçin yaşadığımı ben onlara söyledim,

Çiçeklerde açar benim gizli arzularım.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,

Okulun duvarı çöktü altında kaldım,

Ama ben dünya üstündeyim, toprakta,

Yaz kış bir şey söyleyen sonsuz toprakta,

Çile çektim, yalnız kaldım, ama yaşadım,

Yurdumun çiçeklenmesi için daima, yaşadım,

Bilir bunu bahçeler, kayalar, köyler bilir.

Şimdi sustum, örtün beni, yatırın buraya,

Dünyanın bütün çiçeklerini getirin buraya.

Ceyhun Atuf Kansu

===

KÖY ENSTİTÜLERİ VE MEHMET BAŞARAN

Prof.Dr.ÖMER DEMİRCAN,

TDD 18.06.16/ Perşembe , 28 Mayıs 2016.

Mehmet Başaran, Köy Enstitülerinde yetişmiş en iyi yazarlardan biridir. Öncelikle “şair Başaran” olarak tanınır. Şiir, roman, öykü, deneme, inceleme dallarında elliye yakın kitabı yayınlanmıştır. Onlar arasında oniki kadar da çocuk kitabı bulunmaktadır.

Mehmet Başaran, 1926 yılında Lüleburgaz-Ceylânköy’de doğmuş. Babası, o günkü adıyla “Molla Eminin Süleyman, Anne adı Zeynep’tir. Aile 1934 “Soyadı Kanunu” ile “Başaran” soyadını alır. Başaran, ailenin üçü erkek ikisi kız (Emin, Mehmet, Remziye, Meryem, Hüseyin) beş çocuğundan ikincisidir. Ceylânköy, “93 Harbi” denen 1878 Osmanlı-Rus savaşında Kuzeydoğu Yugoslavya’nın “İzladi” (Zladitsa) kasabasından ilk önce İstanbul’a kaçıp, ardından kendi istekleriyle

(9)

Ceylânköy alanına yerleştirilen Rumeli göçmeni 250 dolayında aile tarafından kurulmuştur. Oraya yerleşme nedeni, “belki bir gün gelir İzladi’ya evlerimize geri döneriz” beklentisidir. Köyün ilk adı Mandritsa > Mandirsa’dır. Sonradan Ceylânköy adını almıştır. Söz konusu yöre Osmanlı Sarayının ve paşaların avlanma alanlarından biridir.

Balkanlarda çıkan her savaştan sonra köy işgal altında kalmış, 1912-1914 Balkan Savaşında önce Bulgarlar, ardından (1918-1922) Yunanlılar tarafından işgal edilmiş, halk işkenceden geçirilerek varı yoğu soyulmuştu. Bulgar topçusu bir mermi ile Eski Cami minaresini yıkmış, ancak 1946 yılından sonra onarılabilmişti. Cumhuriyetin ilk yılları 1923-1938 arası olaysız yaşanmışsa da İkinci Dünya Savaşı (1938-1945) sırasında erkekler askere alındığından, kadınlar toprağı gereğince işleyememiş, köydeki bütün küçük, büyükbaş hayvanlar, bağlar hastalıktan telef olmuş, çocuklar sıtmadan, büyükler veremden gözünü açamamıştı. Ortalama ömür 35 yıl kadardı, ikibüklüm, değnekle yürüyüp az sayıda 40 yaşını görenler de vardı. Savaş yıllarında gündelik 25 kuruş, bir kilo şeker 5 lira olmuştu. Çay, kahve pancar pekmezi ile tatlandırılırdı. İşte, Mehmet Başaran öyle bir zaman ve ortamda kıt kanaat geçinebilen bir ailenin üstün yetenekli bir çocuğı idi: “Bir yoksul Mehmet’iyim yurdumun/ Gözyaşının sıcaklığını bilirim/ Bütün acıları tanımıştır yüreğim/ Derdinizle kardeşler, baştan aşığı yâreyim.”

BAŞARAN, üç-yıllık ilkokulu Çeylânköy’de okur. Öğretmeni, beni de iki yıl okutan “Kara Muallim”lâkaplı “Nuri Bey”dir. Başaran’ın babası Süleyman dayıya: “Bu çocuk okuyacak, onu okutun”, der. Dördüncü, beşinci yılları Uzunköprü ilkokulunda, Mübaşir dayısının evinde kalarak okur. Bitirince, 1938’de Edirne Karaağaç’ta açılan Köy Öğretmen Okuluna alınır. Savaş çıkınca okul ilk önce Apullu’ya, ertesi yıl Lüleburgaz’a, oradan da 5 kilometre uzaktaki Kepirtepe kırına taşınır. Alman orduları Trakya sınırına dayanınca, öğrenciler 1941 yılında Ankara’ya gönderilir. Hasanoğlan Köy Enstitüsünün kuruluşuna katılırlar. Başaran, 1943 yılında Kepirtepe’yi bitirince, “Yüksek Köy Enstitüsü”nde okumak üzere seçilip “Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü”ne gönderilir. 1946 yılında mezun olup Antalya- Aksu Köy Enstitüsü yazın öğretmenliğine atanır. 1949 yılında Hatun Efe (Başaran) ile evlenir. Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü, 3 dönemde ancak 213 mezun verir; 1945-1946 öğretim yılı sonunda kapatılır. 1948’de 84 mezun öğretmen ile Başaran da askere alınır. Dönem sonunda yedeksubay yapılmayıp 22 arkadaşı ile birlikte “çavuş” çıkartılır. Ona, Mustafa Muğlalı sürgün tümeni, Milas ikinci dağ alayı, Bandırma Debleke köyünde çileli askerlik yaptırılır. Ondan sonra çalıştığı kurumlar, yaptığı görevler: Balıkesir Edremit bölgesi gezici başöğretmenliği, Kaynarca Köyü ilkokulu, Gömeç ilkokulu, Edremit Gazi ilkokulu öğretmenliğidir. 27 Mayıs 1960’tan sonra İstanbul Maarif Müdürlüğünde görevlendirilir. Daha sonra Kartal Ortaokulu, Göztepe Ortaokulu, Tarhan Lisesi yazın öğretmeni olarak çalıştıktan sonra, 1979’da kendi isteğiyle emekli

olur. Toplam 32 yıl öğretmenlik yapmıştır. Üçbuçuk yıl YURT Ansiklopedisinde çalışır. 12 Eylül’de Ceylânköylü 35 genç ile birlikte gizli örgüt davasından yargılanır.

Dava nedeniyle gençler 3 aydan fazla tutuklu kaldılar. Bir paşa aracılığıyla iddianame içeriğini öğrendim: “Gençlerin bir suçları yokmuş, ama korkutmak istemişler”. İstanbul Selimiye kışlasında toplanan o gençlerin iddianamesine her nasılsa Başaran’ın adı da eklenmişti. O yüzden Başaran da, 2 ay kadar “saklı” yaşamak zorunda bırakıldı. Mehmet Başaran ağabey 26 Haziran 2015 günü aramızdan ayrıldı. Sevgili Mehmet ağabey, toprağın bol olsun, gönlünce rahat uyu!

(10)

Başaran, Tercüme Bürosu ikinci başkanı daha sonra da başkanı olup Yüksek Köy Enstitüsünde de öğretmenlik yapan Sabahattin Eyüboğlu’nun başkanlığında Köy Enstitüleri Dergisi’nin yayınlanmasında çalışır. İlk şiir ve öyküleri 1945- Köy Enstitüleri Dergisi’nde yayınlanır. Türk Dil Kurumu, Türkiye Öğretmenler Sendikası, TÖS, kurucu üyesi olur. 10 yıl arkadaşlarıyla birlikte İMECE dergisini yayınlar. Aziz Nesin ile Yazarlar Sendikası yönetim kurulu üyeliği yapar.

Başaran’dan dokuz yaş küçük olduğum için ben kendisine “Mehmet Ağabey” derdim. İlk kez 1943 yılında sınıf arkadaşları ile Ceylanköy ilkokuluna geldiği gün görmüştüm. Ben de evden kaçıp, Lüle-burgaz’da tanıdık Mehmet Kaçar’ın ve müdür yardımcısı rahmetli Naci Arı’nın da yardımıyla, 24 Kasım 1948’de Kepirtepe Köy Enstitüsü’ne “Hazırlık” sınıfı öğrencisi olarak girdim. Daha sonra yazları köye geldiğinde, Mehmet Ağabey ile, köy kahvesinde karşılaştım. Köyden sevenler, ya da dinlemek isteyenler çevresini alır, anlattıklarını ilgiyle dinlerlerdi. “Sakıncalı” sözler söylediğini hiç anımsamıyorum. O sıralar askerde asteğmen yerine “çavuş” çıkartıldığını sonradan öğrenmiştim.

1949 baharında bir haftasonu köye izinli gitmiştim. Arkadaşlarla yolda yürürken arkamızda birden beş-altı mahalle çocuğu belirdi ve bağırmağa başladılar: komünist, komünist, komünist! Birden şaşırdım. “Komünist” sözcüğünü ilk olarak onlardan duydum. Anlamını ben bilmediğim halde bu sekiz, dokuz yaşındaki çocuklar nereden öğrenmişlerdi? Belli ki köyde yetkililere dedikodu türünden bilgi ulaştıran aileler vardı. Ondan sonra o kuşku belleğimden hiç silinmedi. O ailelerin kimler olduğunu sonradan öğrendim.

1950’de Demokrat Parti iktidara gelince kasabada yüz-verilen, doğru dürüst okumayan, kimi açığöz köylüler, kulaktan dolma dedikodularla Ceylanköyden Kepirtepe’ye giden öğrenciler arasında açıkça “komünist” aramaya, yakıştırdıkları kişilere uluorta “komünist” demeye, görmedikleri, bilmedikleri Rusları kendilerince yorumlamaya başladılar. Aralarında Sabahattin Ali’nin öldürülmesinden, hapiste olan Nâzım’ın komünistliğinden söz açanlar olurdu. Söylenenlerin hepsi yakıştırma, uydurma, yalan sözlerdi. Sözde “Trakya Köylerini Kalkındırma Derneği” diye bir dernek kurulmuş, Başaran da onun bir üyesi imiş. Derken, bir de baktık, derneğin üyesi olarak, döneminin en parlak Kepirtepe mezunlarından bir Ceylânköylü daha çıktı: Hamdi İlker. Kırklareli’nde tutuklanmış, babası İbrahim Çavuş duyunca Kumlubayır yolunda kalp krizinden ölüverdi. Hamdi İlker öğretmenlikten ayrılmak zorunda bırakıldı, çok sıkıntı çekti.

Bir yaz tatilinde köye gelmiştim. Başaran’ın da köye geldiği haberini aldım. Akşam kahveye çıktım. Kahveciye, Başaran’ın kahveye gelip gelmediğini sordum. Sen misin Başaran’ı soran! Bir

süre sonra kahveci Koca Mehmet: “Vay anasını, Ömer de onlardanmış” demeğe başlamaz mı!” Şaşırdım kaldım. Demek ki, köyün her yanı kendini “muhibir” sanan adamlarla dolmuş!

1960’tan sonra köydeki aileler çocuklarını ortaokula, liseye, öğretmen okuluna, yüksekokula, üniversiteye göndermeye başladılar. Bir de baktım bu kez gençlerin kendileri köy kahvelerinden birini kiralayarak bir kütüphaneye ve okuma odasına dönüştürmüşler. 1970’li yıllarda öyle gençlerin sayısı 35’i buluyordu. Meğer, muhtarlık, köyün yalancı ajanları sürekli ilçe Jandarma komutanına dedikodu taşımışlar. 12 Eylül 1980 darbesi olunca işgüzar bir yüzbaşı o gençlerin hepsini tutuklayarak İstanbuldaki toplama merkezine gönderdi. Hayatım boyunca sıradan bir kavga bile çıkmamış olan Ceylanköy’de sözde tehlikeli bir örgüt kurulmuş imiş. Ajan Veli Kaya

(11)

ile köyden bir astsubay emeklisi Mehmet, o belgeye öyle yazmış, görmediği, İstanbulda yaşayan Mehmet Başaran adını da o listeye eklemeyi unutmamıştı.

1960’lı yıllarda beni kıramayan muhtarlardan biri şöyle demişti: “Emniyetten resmî yazı var. Mehmet Başaran her köye geldiğinde: ne zaman geldi, kaç gün kaldı, ne zaman ayrıldı. Kimlerle görüştü. Ne konuştular, ... hepsinin bir bir yazılı olarak rapor edilmesi isteniyor.” Bunları kuşkusuz Başaran da biliyordu. Kahvede masasına gelip konuşulanları dinleyenlerden kimileri belki de muhtarın adamlarıydı. 1977 yılında ben İstanbul Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği bölümünde öğretim görevlisi olduktan sonra ara sıra görüşmeye başladık. Başaran bana emniyet izlemesine 1985’te son verildiğini söylemişti:

“Daha öğrenciyken sorgulandı, İzmir suikastinden kurtulan Paşa tarafından/ Yedeksubayda er çıkarıldı/ ... gecesini Halim Ağa’nın çürük samanlığında geçirdi tutsak/ Sonra ayazı ünlü Bandırma Debleke köyünde her gün geven söktürüldü / ... Islak kırbaçlar denendi Ömerli yolunda / Karnına indirilen katır tekmeleri Kışla bayırında/ Altı ay kireç yaktırıldı gevenle/ ... Kurmadığı derneğe üye yapıldı, sorgulandı/ ... Aylarca kaçak yaşattılar. Bir başka Başaran’ın Tahdit (kısıtlama) yasağını , Mehmet’e yüklediler, ...” (Ödülname’den).

Adnan Binyazar, “... Köy Enstitülerinde okuyup yazı yaşamına atılan ilklerden biri Başaran’dır. ... Sabahattin Eyüboğlu, Orhan Burian, Orhan Veli Kanık, Vedat Günyol gibi aydınlanmacılar, Yüksek Köy Enstitüsünde Başaran’a aydınlanma yolunu açmışlardır. ... Şiirden romana, öyküden denemeye hemen her türde yazı yazdı. ... yaşamı boyunca Başaran’ı “yasaklı” yaşattılar. ... Mahmut Makal, Fakir Baykurt, Dursun Akçam gibi Başaran’a da rahat öğretmenlik yaptırılmamıştır.” (YKKED, 2010: 239-242).

II

Köy Enstitüleri, o gün için yüzde seksenbeşi köylerde yaşayıp ilkel araç ve yöntemlerle toprağı işleyen köylü halkın aydınlanmasını, çağdaş yöntemlerle üretime geçerek ülkenin kalkınmasını sağlamaya dönük öğretmen, kırsal önder yetiştirecek kurumlar olarak tasarlanır. 40bin köyden ancak beşbin kadarında birleşik-sınıflı üç-yıllık birer okul vardır. Geri kalanına ne yol vardır, ne de okul. Kuruluştaki Enstitülüler kırsal kesimde, köylülerin işlemediği toprağı en verimsiz alanlara yerleşir. Başlangıçta çadırlarda barınılır, dersler açık-havada yapılır. Oralar iklimi sert, toprağı kırıç, kasaba çocuklarının barınabileceği yerler değildir. Öğrenciler, bütün yapı malzemelerini kendileri üreterek okul binalarını kendileri yaparlar.

Köy Enstitülerinin kurulmasını ve başarısını sağlayan uygulamalar şunlar olmuştur.

1. “Harf Devrimi” (1928-) yapılmış olmasa,
2. Okullara “yetenekli ama seçeneksiz” köy çocukları alınmasaydı eğitim başarılı olamazdı.
3. “Tercüme Bürosu” çevirileri olmasaydı, köy çocuklarının ussal yetenekleri geliştirilemezdi. Çünkü öğrencilerin okuyacağı o seçkin yazınsal metinler olmayacak, Köy Enstitülerinden geriye, Kirby’ye göre tek kazanç sayılan: “köyden yetişmiş bir aydınlar kuşağı” bile kalmıyacaktı.

(12)

4. 1928 yılından başlanarak yükseköğrenim için Avrupa ülkelerine her yıl lise mezunu seçkin öğrenciler (Promete’ler) gönderilmeseydi, Köy Enstitüleri gene başarıya ulaşamazdı.

5. İleri sürüldüğü gibi, ortada bir model bulunsaydı, Köy Enstitüleri uygulaması 1940’ta değil, dört yıl

önce, 1936’da, hatta Harf Devrimi ile birlikte, 1928’de başlayabilirdi. O öğretmen eğitim yoluna 1936-1940 arası uygulamalar ile ulaşıldı.

Atatürk’ün başlattığı o uygulamayı Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel ile ilköğretim genel müdürü İsmail Hakkı Tonguç ve çalışma arkadaşları yürüttü. Enstitülere “yetenekli ama seçeneksiz” köy çocukları alındı. Köy Enstitüleri, “parasız-yatılı” okullar değil, kendi tükettiğini kendi üreten okullardır. Birer işletme gibi örgütlenen o okullar, altı-yedi yıl gibi kısa bir sürede kırsal aydınlanmanın, üretici yapılanmanın, çağdaş kalkınmanın kurumları oluverdiler. Öğrenciler, bir yandan aldıkları üretici eğitimle, öte yandan Tercüme Bürosu’nun “beyaz kitap”larını okuyup çifte kavruşarak inandığını yapan, tuttuğunu koparan öğretmenlere, aydınlara, şair ve yazarlara dönüştüler. Köy Enstitüleri öncesi köylüyü Başaran şöyle anlatır:

Topraktı güneşti bildikleri yasa/Ekmeğe ve aşka inanıyorlardı/ Doğu dağlarında çoban/ Kıyılarda balıkçı işçi/Çukurovada pamuk/ Bozkırda başaktılar. Bin yıldır kurumuyordu sırtlarının teri/ Hacet kapılarında/ Bin yıldır ırgattılar. ...(Sessiz Yürüyüş’ten).

O aydınlar kuşağını yetiştiren olmazsa olmaz üç uygulamadan birincisi 1928 yılında halk için yapılan “Harf Devrimi” ile “Dil Devrimi”, ikincisi ise, Hasan Âli Yücel 1938 yılında Milli Eğitim Bakanı olur olmaz 1939’da topladığı birinci yayın kurultayı ardından bakanlığın “Tercüme Bürosu”nu yeniden örgütleyerek Batı klasiklerinin hızla Türkçeye çevrilip bakanlıkça yayınlanmasıdır. 1946’ya kadar yayınlanan 500’e yakın klasiğin en yoğun okurları Köy Enstitüleri öğrencileri olmuştur. Üçüncü uygulama ise, liseyi bitiren en yetenekli öğrencilerin seçilip 1928’den başlayarak her yıl yükseköğrenim için Avrupa üniversitelerine gönderilmesidir. Devlet bursu ve aile desteğiyle 1950 yılına kadar gönderilenlerin sayısı beşbini bulmaktadır. Onlardan biri de 1928-1933 arasında Fransa’da öğrenim gören Sabahattin Eyüboğlu’dur.

1936’da “Eğitmen Kursları”, 1938’de Köy Öğretmen Okulu örnekleriyle evrilerek 1940 yılında birer “Köy Enstitüsü”ne dönüştürülüp hızla yenileri açılır. O uygulama: “iş yaşamı içinde, iş aracılığıyla, iş için” eğitim-öğretim olarak özetlenir. Giderlerin tümü devlet bütçesinden karşılanamadığı için:

“Köy Enstitüsünde eğitim-öğretim, “kendi binalarını kendisi yapmak, kendi tüketimini devlete yük olmadan kendisi üretmek, üretim süreçlerini öğretim süreçleriyle birleştirmek, kendi gereksinimlerini olabildiğince kendisi karşılamak,... anlamını taşır:

“Yol göründü esmer buluta/ köyler üstüne çöreklenen/ gün doğdu üşüyen ışıksız pencerelere/ damla damla eridi yüreklerde donan buz/ doğa gizemle giydi bayramlıklarını/ çağlaya durdu çiçekler/ gökyüzü türkülerle ağardı. //... Çok sürmedi bir nefeslik bu düzen/ perde gerildi aya güneşe/ kaynakları devler tuttu yeniden/ gölge düştü talan edilen işliklere dersliklere/ kurşuna dizilen aydınlıktı taze şafaklarda. //... öğretmen oldu Aliler Ayşeler/ şimşek çaktı öfkesinde beyin

(13)

paşanın/ tortu kafalarda örümcekler gezindi/ İnönü’ye Tonguç’a Yücel’e vardı. ... karanlıklar abandı dansa kalkan yarasalardı.” (17 Nisan Güneşi)

Uygulamayı yürüten Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel ile yönetici ve öğretmenler, sürekli olarak, o günlerin çıkmaz , yağlıkarası “komünist”likle suçlandılar. Köy Enstitüleri de komünist yuvası olarak nitelendirildi. Hasan Âli Yücel 1946 seçimlerinden sonra bakan yapılmamış, Köy Enstitüleri uygulamasını yürüten İsmail Hakkı Tonguç görevden alınmıştır. Enstitülerdeki devrimci öğretmenler yerine deneyimsiz genç karşıdevrimci öğretmenler atanarak, verilen emirle, öğrencilerin en az üçte biri sınıfta bırakılmış, bir bölümü Enstitülerden atılmıştır. Ankara-Ulus’taki Milli Eğitim Bakanlık binası yakılarak devrimci-eğitim-belleği yok edilmiştir:

“Basarak dikenlere anızlara / Ardıcılık’tan (Ceylânköy kuzeydoğu ucundaki tarlalık) mı geçtim yalnayak/ İçinden engebeli karanlığın/ Nasıl geldim buralara/ Dağlara ne yazdı sivri ucuyla şimşek/ Alımda toprağın ıslak eli/ Çift mi sürüyorum Eski Bağlık’ta (Ceylânköy doğusundaki bağlık alan) / Tıp tıp kızgın saca mı düşüyor damlalar.” ... “Tekin değildir Anadolu/ Pir Sultan ölür ölür dirilir/ Senden de Hızır Paşa senden de/ Gün gelir hesap sorulur.” (Pir Sultan Ölür Ölür Dirilir” s.13)

Verilen eğitim ABD ile AB’nin Ortadoğudaki egemenliğine ve çıkarlarına aykırı görüldüğünden, toprak ağaları ve karşıdevrimciler 1946’da Demokrat Parti çatısı altında örgütlenerek önce Yüksek Köy Enstitüsü kapattırılıp izlence ve yönetmelikler değiştirilmiş, 1948’den sonra bütün mezunlar baskı altına alınarak 1952-1953 öğretim yılı sonunda 21 Köy Enstitüsü, birer “İlköğretmen Okulu”na dönüştürülmüştür. ABD’nin yaptıklarına hiç mi hiç değinmeyen Fay Kirby’ye göre, on yıl kadar sürebilen, o kısa dönemin kazancı “köyden çıkmış yeni bir aydınlar kuşağı” olmuştur:

“... Sorgucular heyy sorgucular/ Okuyun Fontamara’yı Sırça Köşk’ü/ Küfr (dinsizlik) ile dünya durur/ Zulm ile durmaz demiş risalesinde/ Sorun beni Koçubey’den/ ...” (Sis Dağı/ ‘Moraran Akşamlarda’ şiiri)

“Otlar böcekler gibiydik bozkırda ...Unutulmuş unutulmuş unutulmuş/ Köylerdik/ ... Sonra sen geldin Nisanlar geldi/ Köyler babası halk babası/... Komadı karanlığın ağaları/ Halk uyansın ülke çiçeğe dursun ... Hey Cılavuzlar Kepirler Hasanoğlanlar/ ... Ha desen horona kalkar milyonlar / Sen Anadolusun halksın köylersin.” (Pıtraklı Memleket: ‘Tonguç Baba’)

Başaran'ın yapıtları.

Ahlat Ağacı (1953), Karşılama (1958), Nisan Haritası (1960) // Çarığımı Yitirdiğim Tarla (1955), Aç Harmanı (1962) metinlerini Başaran 1960 öncesinde yazmıştır. Konular ve içerik yöreyle ilgilidir. Ceylânköy, orman içine kurulup tarlaların açıldığı bir alandır. O iklimde meyvası yenebilen ve köklenmeyip tarla alanı içinde bırakılan tek meyva ağacı ahlattır. Büyüyüp dikenli, ulu bir ağaç olur. Gövdesi ancak iki kişi ile kucaklanabilecek kalınlığa erişebilir. 1912-1923 arası savaş, işgal döneminde bakımsızlık yüzünden Ceylanköyde bağlar, meyvelikler kurumuş, tarlaların en kıraç yerinde büyümesine izin verilen ahlat ağaçları dışında meyve ağacı da pek kalmamıştır. Ahlat meyvaları üstünden değil yere düşünce toplanır. Dallar dikenlidir, biribiri içine girer, tırmanılmaz:

(14)

“... Eşin dostun yaşıyor bak bahçelerde / Sen çıplak bir doruğun üzerindesin / Tam rüzgârın engini sardığı yerde. Durmuşsun kırların bir ucuna / Ah senin halin köylü hali / Yaşarsın kıraç topraklarda. ...” (Ahlat Ağacı, 1953).

Başaran'ın 1945-1960 arası şiirleri Ceylânköy'de Köy Enstitüsünde yaşadıkları ve öğrendikleri üzerinedir. “Çarığımı Yitirdiğim Tarla”, “Aç Harmanı” içinde kişiler kişilikler köydendir. Onların dışına çıkması, kasaba ve kenti tanıdıktan, yazın çevrelerine girdikten sonra biçimlenir. 1948'de askere alınıp yedeksubay yerine “Çavuş” çıkartılarak kendisine yapılanları Mehmetçik Memet (1979), emniyetçe sürekli, 1985'e kadar asılsız suçlamalarla insafsız baskıları, yaşatılan olumsuzlukları Yasaklı (1987) ve Giz Kokan Suskunluk (1991), 12 Eylül Darbesi sürecinde Ceylanköylü gençlerle birlikte asılsız suçlamalarla çektirilen çileleri Eylül'ün Kızgın Soluğu (1996), ... içinde anlatır. İsmail Hakkı Tonguç (1974), Sabahattin Eyüboğlu (1990), Ferit Oğuz Bayır (1992), Hasan Âli Yücel (2009), Köy Enstitüleri (1990) incelemeleri doğrudan tanıklıkları, gözlem ve yaşantıları önceleyen kaynak incelemelerdir. “Pir Sultan ölür ölür dirilir/ İlk yaz da kirlendi 12 Mart'la ...Yeşeremedi dal, Açmadı kardelenler ... Bakıp dünyaya utandı / Bir Hıdrellez sabahı/ Deniz'in, Yusuf'un Hüseyin'in/ Boyunlarına geçen yağlı ip, ...

Çınladı koyaklarda/ Sinan'ın adı/ ... Çocuk gözleriyle şaşkın bakıyor / 12 Eylül'ün astığı Erdal/ Turan Dursun'a, Göktepe'ye Musa Anter'e/ ...”.

“Türkmen köylerine bakıp/ Hızır Paşa'nın yaktığı kibritle Madımak Otel'i'nde çıkarılan yangının/Dumanı yakıyor gözlerimi/ Yanıyor Asım, Behçet, Nesimi/ Metin Altıok türküler şiir/ Yanıyor badem çiçekleri/ Ben de yanıyorum onlarla ... Saplanmış böğrüm otuz yedi bıçak.”

“Duyuyorum etimden/ bir parça kopar gibi/ ...Geçmiş olacak birazdan/Tortusu kalacak/ uzaklaşanın / ... “Bıldır (Ceylânköy ağzında “geçen yıl”) yağan kar nerde”/Akıp gidiyor ırmak/ Bir “ilk gündür” her gün/ “bir son gün” / Bir daha asla yaşanmayacak/ ...” (İlk Kez Tadiyla).

IV

Köy romanı.

Mahmut Makal'ın (+GEE) “Bizim Köy” 1950, “Köyümden” (1952), Memleketin Sahipleri (1954), Kuru Sevda (1957), 17 Nisan (1959), Köye Gidenler (1959), Kalkınma Masalı (1959), Eğitimde Yolumuz Nereye (1960); Talip Apaydın'ın (+YKE) Bozkırda Günler (1952), Susuzluk (1956), Sarı

Traktör (1958), Yarbükü (1959), Emmioğlu (1961); Fakir Baykurt'un (+GEE) Yılanların Öcü (1959), Irazcanın Dirliği (1961), Onuncu Köy (1961); Dursun Akçam'ın (+GEE) Maral (1964). adlı kitapları yayınlanınca yazın ortamına değişik bir açılım girdi. Gerçek köy yaşamı, köylüler, kırsal kişilikler, ağalar köyden yetişen Köy Enstitülü aydınlarca yazın evrenine taşınmağa başlandı. Şiir dışında yazın türlerini Batı'dan aktarmış olan kentsoylu yazarlar, "Orda bir köy var, uzakta/O köy bizim köyümüzdür/Gitmesek de görmesek de, ..." diyen aydınlar, 1947-1960 arası Demokrat Parti desteğinde karşıdevrime koşulanlar Köy Enstitülerini bir türlü anlayamadılar. Binyazar'a göre:

"Edebiyatımıza ur gibi yerleşen üç kavram vardı: Kadın yazar, Köy Enstitülü yazar, köy romanı. *Leyla Erbil, 1950'li yıllardaki denemelerine dayanarak "Zihin Kuşları"nda (1998: 194):

(15)

" Kadının, kadın yazarın içine düştüğü ve orada yüzdüğü dilin erkeklerce kurulmuş ve yazılmış bir tarihin dili olduğu, tüm belleğimizin taraflı bir biçim aldığı olgusunu hayretle izledim. ... erkeklerce örülmüş ve kadınlık durumlarına gerçek yerin verilmemiş olduğu erkek egemen bir dildi miras aldığımız," diyerek yakıdır. Gene, "Tezer Özlü'den Leylâ Erbil'e Mektuplar"da Mahmut Makal'a Almanya'da: "Siz hangi köyün yazarısınız?" diye bir soru sorulmuştur.

Ben de 1950'li yıllar ve sonrasında Köy Enstitülü yazarların yapıtlarının ayrı bir türmüş gibi küçümsendiğini, "köy romanı"ya da yazını gibi yakıştırmalarla gönderme yapıldığını anımsıyorum. Nâzım Hikmetin "Topraktan öğrenip kitapsız bilendir" dediği köylüler, Hasan Âli Yücel'in yeniden örgütlediği Tercüme Bürosu'nca çevrilen beyaz kitapları okuyan köylü çocukları elbet te yadırganacaktır.

V

Eğitim açısından Anadolu halkının durumunu anlamak için, 1914 ile 1923 arasında ülkenin ne durumda olduğunu bilmek gerekir. XVI. Yüzyılda sömürgeleştirilmeye başlanan Osmanlı Devleti XIX. yüzyıl başlarında parçalanma sürecine girer. İmparatorluk İngiltere, Fransa, Rusya'nın dört bir yandan saldırısı altındadır. Almanya ise Anadolu topraklarını kendi egemenlik alanı olarak belirlemiştir. Edward Said: 1914'te Avrupa yeryüzünün %85'lik bir kısmını sömürge, himaye altındaki ülke, bağımlı ülke, dominyon ve federe devlet biçimleri altında elinde tutar duruma gelmişti," der (ES, 1978: 132,133; 1993: 43). Tanzimattan (1839-) sonra Osmanlı yöneticileri de Batı imparatorluklarının yönetimi altına girmiştir. Tarihçiler bunu paşaların İngiliz, Fransız, Rus yanlısı olmaları ile açıklarlar. Örneğin Genel Kurmay Başkanı Enver Paşa Alman yanlısıdır. Birinci Dünya Savaşında Osmanlı ordularına gerçekte Alman komutanlar komuta etmiş, Osmanlı orduları cepheden cepheye sürölüp kırdırılmıştır, Kafkaslarda, Balkanlarda, Kanalda, Irakta, Arabistan çöllerinde. Kurguya göre, Almanya savaşı kazanıp da Anadoluyu işgal ederken, sakın ola direnecek bir güç, eğitilmiş bir önder kalmaya! 1915'te başlayan Çanakkale Savaşı'nda Askeri Tıbbiye ile Galatasaray Sultanisi öğrencileri, onbeş yaşında (1900 doğumlu) çocuklar bile cepheye gönderilmiş, hepsi şehit olmuş; böylece eğitilmiş kuşaklar yok edilmiştir. "Hey onbeşli onbeşli! (1315 = 1900) türküsü onlar için yakılmıştır.

1919-1923 Kurtuluş Savaşında İngiliz ve Fransızlarla savaşırız ama, cepheye paralı-asker olarak Yunanlılar sürüldüğü için, Tarih kitapları bunu Yunanlılarla savaşmış diye anlatır. Fransızlar yarı yolda anlaşma yapıp çekilir. Kurtuluş Savaşında gerçekte İngiliz İmparatorluğu ile savaşılır. .

Savaş bittiğinde (1922) ülkede Arap harfleriyle okuyup yazabilen oranı %1 dolayında, yalnızca okuyabilen oranı ise %7 kadardır. Onlar da kentlerdedir. Türk köylüsü “topraktan öğrenip kitapsız bilen”dir. Eski yazı ile okuma yazma on yılda öğrenilemez. Türkçeye yeniden uygulanan Arap Harfleri Enver Paşa yazısı adıyla orduda kullanıma sokulur ama başarılı olmaz. Arap harflerini herkes gene kendine göre kullanır. Kimse bir başkasının yazdığını doğru okuyamaz. 1922’den sonra açılan köy öğretmen okulları Eski yazı ile başarılı olamaz. Arap harfleriyle Türkçe yazılamadığı için dil Osmanlıcalaşır. Sonunda “Harf Devrimi” ile Türkçe ses düzenine uyan halkın bir iki ay gibi kısa sürede kolayca öğrenebileceği, “Yeni Türk Harfleri” adı verilen bugünkü abece yapılır. 1928’de Mustafa Necati ölmeseydi Köy Enstitüleri belki 1929’da açılırdı.

(16)

En sonunda 1936’da Milli Eğitim ve Kültür Bakanı Saffet Arıkan, İsmail Hakkı Tonguç’tan, kırsal kesimi inceleyip bir rapor sunmasını ister. Ardından, Atatürk’ün önerisiyle, orduda çavuşluk yapmış olan köylü gençler arasından seçilenlerin bir yıllık “Eğitmen Kursları”ndan geçirilerek üç-yıllık ilkokullara eğitmen olarak atanma uygulaması başlatılır. Uygulamayı, İlköğretim Genel Müdürlüğüne atanan İsmail Hakkı Tonguç ve seçtiği arkadaşları yürütür. O sırada ortada bir Köy Enstitüsü örneği yoktur; olsa enstitüler o yıl açılırdı. Olamaz, çünkü üniversite henüz 1933’te açılmış. Eğitim felsefesi üzerine çalışan yok, aktarma bilgilerle yol alınmaktadır. Aydınlar halkı tanımaz; başlangıçta “Harf Devrimi”ne bile karşıdılar. Tek deneyim kazanma alanı ordudur. Çözüm de öyle başlar. 1938’de İkinci Dünya Savaşı patlar. İsmet İnönü Cumhurbaşkanı, Hasan Âli Yücel Milli Eğitim Bakanı olur. Dört tane köy öğretmen okulu açılır. Birisi Edirne Karaağaç’ta, (Edirne-Karaağaç > Alpullu > Lüleburgaz>) Kepirtepe ötekiler Eskişehir, Kastamonu, Kızılçullu. 17 Nisan 1940’ta “Köy Enstitüleri Kanunu” çıkar. Daha önce açılan 4 köy öğretmen okulu ile yeni açılan on okul “Köy Enstitüsü” adı ile öğretime başlar. Köy çocukları çok çalışkan oldukları için Eğitim süresi 5 yıla indirilir. Böylece mezunlara doğrudan Üniversiteye girme yolu da kapanır. Seçilen öğrenciler yetenekli ama seçeneksiz köy gençleridir. 1939’da birinci Neşriyat/Yayıncılık Kurultayı toplanır. Milli Eğitim bakanlığı “Tercüme Bürosu” yeniden örgütlenip Sabahattin Eyüboğlu ve arkadaşlarının çevirdiği Batı klasikleri Milli Eğitim Bakanlığınca yayınlanıp kütüphanelere gönderilir. 1946’da karşıdevrim başlayana değin 500 kadar Batı klasiği Türkçeye çevrilip kapağı “beyaz kitap”lar olarak yayınlanır. Bütün Köy Enstitüleri, Halkevleri kitaplıklarına çok sayıda gönderilir. “Tercüme Bürosu”nun yayınları, Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü, 1946 sonra bir dereceye kadar onun görevini üstlenen Gazi Eğitim Enstitüsü ile öteki eğitim Enstitüleri olmadan Köy Enstitülerinden yetişen şair ve yazarlar düşünülemez.

Ne yazık ki, Köy Enstitüleri izlenceleri ile kuruluş amaçları doğrultusunda 1946 yılı sonuna kadar eğitim verebildi. ABD baskısı ile ilk önce Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü kapatıldı. Eğitim-öğretim izlenceleri değiştirildi. Uygulayan bakan Reşat Şemsettin Almanya’da biçimlenmişti. Ardından atanan Tahsin Banguoğlu da karşıdevrimi sürdürdü. Toprak ağası başbakan Adnan Menderes’in kapatma emrine karşı çıkan ilk Demokrat Partili Milli Eğitim Bakanı Avni Başman, görevden ayrıldıktan sonra yerine geçen Tevfik İleri, 1951-1952 öğretim yılı sonunda Köy Enstitüsü uygulamasına son verdi. Enstitüler, 1953-1954 yılında İlköğretim Okulu olarak eğitime geçti. Kapatılış yasası 1954 yılında çıkarıldı.

Sonuç.

Eyüboğlu'na göre: "... Köy Enstitülerini halk adına aydınlar kurdu, halk adına yine aydınlar yıktı. ... Köy Enstitüleri ortanın solunda bir eylemdi. Onları yıkanlar da elbet ortanın sağındaydılar. ... Dışardan yıkanlar, bilerek bilmeyerek paranın uşaklarıydı. İçerden yıkanlar, bilerek bilmeyerek, paranın uşaklarının uşakları oldular." ... "Son yirmi yıl (1947-67) içinde devletimizin solcu avına harcadığı para, zaman ve insan bir açıklansın isterdim. Yalnız Köy Enstitülerindeki kayıplarımızı hesaplırsanız, kaybedilmiş bir savaş kadar pahalıya mal olduğunu görürdünüz sanırım bu avın" (Başaran 1990b:124). Artık kayıplarımız o yılların kat kat ötesine geçmiştir.

"... Kazılırken böğründe toplu gömütler/ Senin ellerin mi bunlar Avrupa/ Çırpınırken her çalıda bir yürek/ Senin gözlerin mi bunlar/ Nasıl bakacaksın yüzüne tarihin/ Ah dünya koca bir Troya/ Yaşamı

(17)

savunan Hektor'u sürüklüyor/ Her yanda kanlı araba/ Ne zaman insan olacak insan." (Koca Bir Troya Dünya'dan)

Kaynakça

Başaran, Mehmet (20 kitabı 1953-1979 + 25 kitabı da 1979-2015 arasında yazılmış, toplam 45 kitap)

Şiir (11 kitap):

-(1953): Ahlat Ağacı, Yücel y. İstanbul.

-(1958): Karşılama, Varlık y.

-(1960): Nisan Haritası, Varlık y.

-(1963): Kocakent, Ekin y.

-(1969): Pıtraklı Memleket, Öncü y.

-(1975): Gök Ekin, Cem y.

-(1982): Meşe Seli, Yazko y.

-(1986): Günler Tuz Rengi, Cem y.

-(1990c): Sis Dağının Ardında Borana Bak Borana, Cem y.

-(1997): Koca bir Troya Dünya, Çınar y.

-(2002): Pir Sultan Ölümler Ölür Dirilir, Evrensel y.

Anlatı (16 kitap)

-(1955): Çarışımı Yitirdiğim Tarla, Varlık y.

-(1962): Aç Harmanı, İzlem y.

-(1964): Zeytin Ülkesi, İmece y.

-(1970): Sürgünle, Ararat y.

- (1976): Elif Diye Bir Türkü, Yeni Büyük Dağıtım y.
- (1978): Mehmetçik Memet, Okar y.
- (1983): Dilsiz Oyunu, Cem y.
- (1983): Yüreğin Zeytin Ülkesi, Yazko y.
- (1987): Yasaklı, Çağdaş y.
- (1990, Hz.): Hoşça Kal Dünya -Deniz Başaran'dan Kalanlar, Cem y.

(18)

- (1991): Giz Kokan Suskunluk, Çağdaş y.
- (1992): Kalın Mavi bir Ses (Seçilmiş öyküler), Cem y.
- (1996): Eylülün Kızgın Souğu, Çağdaş y.
- (2006): Kuşatılmış Yaşam- Günaydın Aşk, Cumhuriyet Kitapları y.
- (2007): Trakya Rüzgârı, İleri y.
- (2009): Aydınlanma Yolunda – Yuh Olsun Topunuza, Cumhuriyet Kitapları y. Eğitim (5 kitap)
- (1974): Tonguç Yolu – Köy Enstitüleri: Devrimci Eğitim, Varlık y.
- (1990a): Özgürleşme Eylemi: Köy Enstitüleri, Çağdaş y.
- (1990b): Sabahattin Eyüboğlu ve Köy Enstitüleri – Tonguç'a ve Yakınlarına Mektuplarıyla, Cem y.
- (1992): Aydınlanma Yolunda ... Eğitim Emekçisi Ferit Oğuz Bayır, Kartal Belediyesi Kültür y. 1,
- (2009): Büyük Aydınlanmacı – Öğretmenim Hasan Âli Yücel, Türkiye İş Bankası Kültür y.

Dil üstüne

- (2002): Dilim Dilim Anadilim, Türk Dili Dregisi y.

Çocuk Kitapları (12 kitap)

- (1968): Kuş Dili, Varlık y.
- (1970): Akça Kız, Oba y. İstanbul.
- (1974): Aç Kapıyı Bezirgan Baş, Koza y.
- (1974): Evvel Evvelken Deve Tellalken, Milliyet y.
- (1975): Yağmur Gelini, Cem y.
- (1979): Boyalı Irmak, ABeCe y.

- (1979): Armutlu Tarla, ABeCe y.
- (1981): Söğütler Ses Verince, Cem y.
- (1992): Çiçeklerin Dili, Gendaş y.
- (1992): Güneşin Türküsü, Gerçek Sanat y.
- (19--): Dostum Badem Ağacı,
- (2004): Keloğlan, Papirüs y.

(19)

Altınkaynak, Hikmet (2007-): Türk Edebiyatında Yazarlar ve Şairler sözlüğü, Doğan Kitap y.

Eğitim Mücadelesi, dergi: Köy Enstitüleri özel sayısı, Nisan 1980.

Erbil, Leylâ (1998): Zihin Kuşları (deneme) İş Bankası Kültür y. 2003, 208 s.

Eyüboğlu, Sabahattin (1973): Mavi ve Kara, Cem y.

(1974) Sanat Üzerine Denemeler , Cem y..

Işık, İhsan (2006): Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi, Elvan y.

Uçarol, Tuncer (2010): Mehmet Başaran'ın Kitapları, YKKED 2010: 192-206.

YKKED : Mehmet Başaran,Armağan Kitap, YKKED y. Kasım 2010, 447 s.

YKKED (2010): Mehmet Başaran, Armağan Kitap, YKKED y. 2010, 447 s.

1963 yılında Kırklareli'ne atandım. Erkek Sanat Enstitüsü İngilizce öğretmeniyim. Bir de Pınarhisar Çimento Fabrikası görevlilerine İngilizce dersi vermeye başladım. Köyümde bir dernek kuracak, kendimce, köylülere nasıl örgütlenebileceklerini öğretecektim. Tarım ürünlerine dayalı kooperatif kuramam, tüccarlar yaşatmaz. Ne yapsam, ne yapsam, derken: bir "Köyü güzelleştirme dernek tüzüğü" geçti elime. Onu Ceylanköy'e uyarladım yaşitlarımı üye yapıp izin için başvurdum. Her haftasonu Ceylanköydeyim. Annemleri gördükten sonra kahveye çıkıyor, derneğe üye yazmağa çalışıyorum. Halk Eğitim Merkezi Müdürü olan Haydar Sonçağ ile konuştum. 1964 yılında bizim köye bir marangozluk ve bir de yapıcılık olmak üzere iki gezici köy kursu açılmasını sağladım. Malzemeyi gerekirse parasını ben bulacağım. Bütün yaz tatilim o kurslara devam edecek öğrenci bulmakla geçti. Gençlerin babalarına ne diller döktüm. Sonunda 15-20 öğrencili iki sınıf oluştu. Yapılacak herşey yapıp-yıkılmak yerine gerçek işlevine uygun olarak yapıp yerinde kalacaktı. O yolla duvarcılık kursu, köyün ortasından geçen Kaynarca deresi üstüne sel basmasını önleyecek üç köprü, getirilen içme suyunu köye dağıtacak çeşmeleri yaptı. Kışın çamurdan geçilmeyen bütün köyiçi anayolları düzelterek önce Kumlubayırından getirilen çakılla düzlendi, ardından üstüne kırmataş döşendi. Köy kahvesi, muhtarlık ve sağlık merkezi binası için arsa alındı, Karşı mahalleye, bugün imamevi olarak kullanılan kurs binası yapıldı. Okul bahçesine bir kaide yapılarak Atatürk büstü konuldu. Eski Okuma odası için bir kitaplık dolabı yaptırılarak Başaran'ın da gönderdiği

kitaplarla 350 kadar kitaplı bir okuma salonu düzenlendi. Ertesi yıl bir de baktım kitaplıkta kitap kalmamış. Son olarak köyün orta yerine bir de ortak tuvalet yapıldı. On yıl kadar süren o çalışmalar İzmir'e atanınca zorlaştı. Derneği kapatmak zorunda kaldım.

14) Sabahattin Ali: "Rüzgâr" adlı şiirinde: "İnsan olmak dokunuyor haysiyetime" demiştim ama, Hasanoğlu Köy Enstitüsünü gördükten sonra: "İnsan olmak onur veriyor bana" der. Kapatmayı haklı göstermek için Enstitü mezunlarının kültür bakımından zayıf yetiştirildiklerini ileri sürdüler. Enstitüleri suçlamada Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsünde okuyan, özellikle Kızılçullu çıkışlı, ve zengince köylü aile çocukları kullanılmış.

(20)

Öğretim-dili, yeniden yabancı terimlerle dolmuş, 1953 yılında İngilizce öğretim yapan beş "maarif koleji (> Anadolu lisesi)" açılmış, 12 Mart 1971 darbesinden sonra köy enstitüleri yerine açılan ilköğretmen okulları "Anadolu Öğretmen Lisesi"ne daha 12 Eylül 1980'den sonra da Anadolu liselerine dönüştürülmüş, Eğitim Enstitüleri kapatılıp üniversitelere bağlanarak Cumhuriyetin öğretmen yetiştirme belleği de bütünüyle silinmiştir. "... Bu ayrımcılıkta kurnazca bir dışlanmanın olduğu da gözden kaçırılmamalı. Köyü, dolayısıyla köy enstitülerini küçümsemede yazmayı kolay bir edim sayan kimi kişiler, ..." (YKKED: 2010: 239-242).

1800 yılında Batılı güçler yeryüzünün %55'ini talep ediyor ama fiilen yaklaşık %35ini elinde tutuyordu; 1878'e gelindiğinde bu oran %67 oldu. "Şark'a egemen olmak, çoğu zaman, topraklarının işgal edilmesi, içişlerinin titizlikle denetlenmesi, kişilikleri ile hazinelerinin herhangi bir Batılı gücün (Örnek: Duyun-u Umumiye, IMF) tasarrufna girmesi anlamına gelir" (ES 1978: 46).

"O uğurda en önemli araç olarak "Şarkiyatçılık" kullanıldı. "Şarkiyatçılığın, 'Haçlı orduları'nın (1096-1291) arasında hemen hemen 200 yıl süren savaşları ile yer yer Suriye, Filistin, Mısır işgalleri (Malouf, 2001) bitiminden 20 yıl sonra, "1312 yılında Viyana'da toplanan 'Kilise Şurası'nın 'Paris, Oxford, Bologna, Avignon ve Salamanca' üniversitelerinde 'Arapça, Yunanca, İbranice ve Süryanice kürsüleri'nin kurulmasını kararlaştırmasıyla birlikte başladığı kabul edilir" (ES,1978: 59, 94).

"Şarkiyatçı, Şark karşısında siyaset geliştirmeye çalışan Batılı iktidarın özel ajanı olarak görülebilir. ... Sacy'den (1758-1838) itibaren: Şarkiyatçı, ... Şark'ı kendi devrolunamaz, evrilemez özgüllüğünde dondurduğu için temelde tarih-dışıdır. Şarkiyatçının Şark hakkında söylediklerinin, tek yönlü bir alışverişte ulaşılmış bir betimleme olarak anlaşılması gerekir" (ES 1978: 92, 140, 160). ... Şarkiyatçılığın, gelişmeye yeteneği yoktur. Hatta "gelişim"in öğretisel karşı tezidir Şarkiyatçılık" (ES 1978: 32, 13, 23). "Ondokuzuncu yüzyılda Avrupa'nın Şark'a müdahalesi arttıkça Şarkiyatçılığın kamuda kazandığı güven de o derece arttı. ... tarz başlangıçtan beri, yeniden kurma ve tekrar-lama oldu." Ondokuzuncu yüzyıl ortalarında Şark bir meslek haline gelmişti. Şarkiyatçılık, ... şarkı çığneyip geçti. ... özel insani ayrın-tıdan genel insan ötesi ayrıntıya çıktı hep (ES, 1978: 106). Avrupada özellikle 1798'e kadar geliştirilip "Şark'a uygulanan "Orientalism"ın çevirisi olan "Şarkiyatçılık", Edward W. Said (1978)'e göre iki anlama gelir. Birincisi, bütün bilim ve sanat alanlarında doğu ülkelerinin en ince ayrıntılara değin incelenmesi ve o bilginin sürkli güncellenmesi. İkincisi ise, öyle bilimsel incelemelerle elde edilen en son verilerin Batılı ülke

yönetimlerinde “Şark”a egemen olmak ve sömürmek için, ajan-Şarkiyatçılar aracılığıyla Şark’a karşı kullanılmasıdır.

“Sömürgecilik, halkı pençesine almakla, yerlinin beynini her tür biçim ve içerikten boşaltmakla doymaz. Bir tür sapkın mantıkla, o halkın geçmişine de döner ve o geçmişi çarpıtır, şekilsizleştirir ve yok eder. ... Sömürgecinin işi, yerli için özgürlüğü düşlemeyi bile olanaksızlaştırmaktır” (Edward Said, Kültür ve Emperyalizm, 1993: 355, 400).

O savaşta, Trakya’da, her aileden bir kişi çarıkları çektiği gibi Çanakkale cephesine koşmuştur. Lüleburgaz-Ceylanköy’den Ahmet adlı bir Roman gencin bile cephede topçu çavuşu olarak savaşmış düşman gemilerini batırdığı anlatılırdı. Kurtuluş Savaşı sırasında Nâzım Hikmet ile Vala Nurettin Ankara’ya giderek savaşa katılmak isterler ama Bolu’ya öğretmen olarak gönderilirler. Atatürk ve arkadaşları eğitimlileri sakınma kararı alıp öyle gençlere cephe gerisinde iş verirler.

(21)

Çanakkale’de ve Kurtuluş Savaşında yenilen İngiltere başbakanı David Lloyd George: “Şimdi Türkler bir devlet kurdu. Timur gibi zalim bir asker (İngilizler ‘melek’miş) Türkleri yeniden diriltti. Ancak kutsal amaçlarımızdan vazgeçmeyeceğiz. Biliyoruz ki Türkler ne olduğunu bilmedikleri bir dine inanıyor. İşte Türkleri bu dinle yani İslam ile yıkacağız. Bilinçli ya da bilinçsiz olarak bütün imamların bizim amaçlarımıza hizmet etmesi gerekiyor. İngiliz istihbaratının birinci görevi budur. ...” der. 1923 yılında İngiliz Lordlar Kamarasında yaptığı konuşmadan alınmış.

Türkoğlu (1997: 176-177)’den, 1937: Çifteler, Kızılçullu; 1938: Kepirtepe, Gököy; 1940: Düziçi, Arifiye, Aksu, Savaştepe, Gönen, Cılavuz, Akçadağ, Pazarören, Ladik-Akpınar, Beşikdüzü; 1941:

Hasanoğlu, İvriz; 1942: Yıldızeli, Pulur; 1943: Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü, 1944: Ortaklar, Dicle; 1948: Ernis. Toplam: 22

Eyüboğlu’nun bakışını anlamak için en azından “Bizim Anadolu” ile “Mavi ve Kara” denemeleri okunabilir.

1945 yılında Toprak Kanunu çıkarılırken Toprak ağaları ayaklanmış, dönemin en büyük toprak ağası Emin Sazak (Eskişehir) İnönü’ye: ‘Bütün köylülerin okutulması ne demek? Tehlikeli gidiş bu’. Daha sonraları bakan olacak bir yetkili İnönü’ye ‘Bütün köyler, köylüler böyle uyanırsa, halimiz nice olur paşam!’ diye bu uyanma karşısın da kuşku ve kaygısını dile getiriyor, (Başaran :Tonguç yolu 14-15).

: Ayrıca bk. Altınkaynak 2007: Işık 2006, Uçarol, 2010.

===

AHMET MİSKİOĞLU’NUN ARDINDAN

MEHRİZAT POYRAZ

8 Ekim 2015 tarihinde Barış Manço Kültür Merkezi’nde ‘Geleneksel Türk Dili Dergisi Perşembe Toplantısı’nda yaptığı konuşma:

Yeryüzü ülkeleri arasında ülke Türkiyem ve Kentler Kenti İstanbulum...

Güzel İstanbul’umuzda özgürce soluklanabildiğimiz “Kadıköy’de Yaşamak Ayrıcalıktır” derken, Kadıköy’ün bu niteliği nerden aldığını vurgulamak gerek.

Kadıköyümüz bu “ayrıcalık” niteliğini bölgesinde yaşayan, yüreğinde barınan, gerçek, özgün, ilkeli kişilere borçludur.

Temel kaynak, burada toplanmış aydın, özverili, devrimci yurtseverlerden oluşmaktadır.

İşte bu noktada, en azından, öncelikli olarak gösterebileceğimiz onlarca yıldır Kadıköy’e ekin, sanat, dil ve yazı alanında emek vermiş, damgasını basmış, örnek kişilerden biri olarak dilci, eğitimci, yiğit bir Cumhuriyetçi Ahmet Miskioğlu gelir usumuza.

(22)

Sevgili Miskioğlu’nu, Kadıköy sanat, yazın, yayın ve dil ortamındaki yazarlar, ozanlar, eğitimcilerden ve aydın kesimden izleyici, okuyucu toplulukları, evrenkent öğrencileri çok yakından tanırlar.

Tanırlar ve bilirler ki, o Türk Dili Dergisi aracılığıyla Kadıköy’den esen güçlü, içten yellerle, yurtiçi ve yurtdışında, güzel, yetkin öz Türkçemizin hem düşün hem yazın ve hem de söylem açılarından koruyucusu, savunucusu, yanlış bilinenlerin düzelticisi konumundadır.

30 yılı yakın bir süreden bu yana, kendisini sonsuz aydınlıklara uğurladığımız güne değin, çıkarmakta olduğu dergisi ile gerçekleştirmişti çalışmalarını. Tek gerçek, büyük önderimizin ardından, onun ilkeleri doğrultusundan, devrimleri ve kazanımları doğrultusundan ayrılmaksızın kendine görev edindiği tüm bu verimli, yararlı çabaları ile içtenlikli, özverili, gönüllü, öncü bir öğretmen kimliği ve kişiliği ile sürdürmüştür yaşantısını. Genç, yaşlı, sanatçı ya da sanatsever aydınların ilgiyle izledikleri yararlandıkları ve derinden etkilendikleri ürünleri ile Miskioğlu, yazın tarihimizin gelecekte belgeliklerinde daha ayrıntılı biçimde emeklerinin hak ettiği yerini alacaktır kesinlikle.

Onun anılarını, değerini ve yazınsal / yayınsal alandaki önemini yüreğimizin, belleklerimizin ta en özünde sevgi, saygı ve sıcak duygularımızla selamlamak istiyoruz. Bize bu alanlarda bıraktığı yapıtlarını, ürünlerini ders anlatırcasına yaptığı konuşmalarını, her tutumunu özellikle soru sorarken, öfkelenirken, ince, özenli, düzeyli duruşlarını sık sık da yinelediği yurdumuzun toplumsal, siyasal gündemlerine, karşı devrimci düşünüş ve görüşlere dergisinin baş sayfasındaki yazıları, tümceleri ile verdiği yiğitçe yanıtları hiç unutamayacağız kuşkusuz. Bu bizlerin de, onun yürekli kişiliğinin bir aynası, gölgesi önünde görev nöbetimiz sayılmalıdır.

Benden daha önce ya da sonra onu tanımış olanlar da sanırım buna tanıklık edecektir. Ancak 1987’den bu yana, Perşembe Toplantılarında, çeşitli etkinliklerde, anmalar, kutlamalar, saygı günleri, geziler ve akşam yemeklerinde, açık alan ve salonlardaki buluşmalarda düzenli olarak hep birlikte katıldığımız yerlerde duygu, düşünce ve belleğimde bana varlığını, izdüşümlerini bugün bile taze ve sıcak duyumsatmaktadır.

Miskioğlu’nu yitirdiğimiz günün bir öncesi, Pendik Marmara Üniversitesi Sayrılarevi’ndeki son saatlerinde eşi Türkân Miskioğlu ve yardımcısı Tenise Yalçın ile birlikte yanındaydım. Bu bağlamlar sonrası sevgili ve değerli Türkan Miskioğlu’na ve onun son anına dek yalnız bırakmadığı acılarını ve

yaşamını paylaştığı sıcak ilgi, sevgi ve saygısı sarmalında hem kişisel, hem yazınsal anlamda, özenle olumsuz iç-dış etkenlerden koruduğu, sakındığı gözü gibi ona baktığı için biz de Türk Dil ve Sanat Yazın Erleri olarak türkan Miskioğlu'na övgüye değer bulduğumuz emekleri için sağ olsun, var olsun diyoruz. Miskioğlu tüm sevenlerinin anılarında, yazılarında, çizimlerinde ve yüreklerinde değerli yerini özlemle yıllarca koruyacaktır.

Ancak ardında bıraktığı Türk Dili Dergisi, onun başyapıtı olarak kalacaktır. Çünkü Miskioğlu, yaşamı boyunca, uğruna varını, yoğunu harcadığı soyut- somut tüm gücünü, emeğini adadığı, hele hele daha çok uzun sürelerce yayımlamayı düşleyip amaç edindiği, yavrusu gibi sarıp sarmaladığı bu dergi, en azından dillerden, ellerden düşmeyerek değerini sürdürecektir.

(23)

İkinci olarak vurgulamak istediğim nokta da, Miskioğlu'nun kendisinin yönettiği, tüm sorumluluğunu, dergisinde olduğu gibi, tek başına üstlendiği Perşembe ikindi Buluşmalarında ve son yıllarda Kadıköy Fasil Lokantası'ndaki akşam yemeklerini hiç aksatmadığıdır.

Sayrı olduğu bir ya da iki gün dışında düzenli olarak herkesten önce geldiği ve herkesin de kesinlikle Perşembe Toplantılarını hiç kaçırmaması konusunda ödün vermediğidir. Daha da sözü uzatırsak, bizlere şöyle dediğini anımsatmak isterim. "Perşembelerde ölüm yok, olumsuz bir nedeni, terslikleri onaylamam. Kimse aksatmazsa birlikte daha verimli ve mutlu oluruz. Yaşantınızı Perşembelere göre düzenleyin" Ben birkaç kez buna karşı çıktığım ve çeşitli nedenlerle katılamadığımda bana da küsmüştü. Ancak kendisi de son Perşembe'de uzak aydınlıklara uğurlanmıştı, ne yazık ki. Yazgıydı bu. Bu bağlamda tüm katılımcı, izleyici, dinleyici dostlar ve arkadaşlar onun bu duyarlılığını incitmek istemezler ve çok özen gösterirlerdi toplantılara gelmeye. Şimdi de bugün olduğu gibi, her Perşembe Toplantısı onun anısına sürdürülecektir.

Son söz olarak da Miskioğlu'nun sağlığında ve gençliğinde birlikte aynı okullarda öğretmenlik yaptığı, çok sevdiği meslektaşı ve benim de tanıdığım değerli ozan Sabri Altinel'in bir şiiri ile sonsuzluklara uğurlamak istiyorum her ikisini de.

"VAKİT ÇOK GEÇ KARDEŞLER

Vakit çok geç kardeşler Gene ince ince tren düdükleri Gene ince ince bir beşik sallanırmış Bu pencerenin ışığında Gün Bitince

Vakit çok geç kardeşler

Kalbi kaplıyor karanlık

Bir dostluk bir sıcaklık eksilirmiş bu yerden

BEN GİDİNCE"

Ayrıntı: Son yıllarda yazıevinde Miskioğlu'nun sağ kolu olarak emek veren Tenise Yalçın'a, iç ve dış işlerinde sürekli yardımcısı, öğretmen-öğrencisi İbrahim Fırat'a, yayım ve yazımlarda yanında olan alçakgönüllü üniversite öğretim görevlisi Ertuğrul Efeoğlu'na, bugün bile dergisi için çaba harcayan

öğrencisi ve dostu Sencer Karacalıoğlu'na, daha nice görünmez, bilinmez burada sayamadığım gönüllü çalışan dostlarına özellikle sağ olsunlar, var olsunlar diyorum.

=====

ANTAKYALI AHMET MİSKİOĞLU

SABAHATTİN YALKIN

(24)

Antakya'da halk pek keskin çizgilerle olmasa da, Esnaf – Eşraf sınıflaması içindedir. Esnaf kesimi gün kazanıp, gün yiyen, malı mülkü bir evi, bir dükkânı aşmayan çok çocuklu ailelerdir. Eşraf kesimi toprakları (Bağ, bahçe), kentte dükkânları bulunan, giyimi kuşamı düzgün, cebinde parası, evinde hizmetçileri olan kişilerdir. Okuma - yazma bilirdi. Gene de şunu çekinmeden söyleyebilirim, Antakya'ya özgü, masraflı bir tatlı olan “ Künefe” eşrafın evinde hafta da bir yapılırsa, esnafın evinde de 10-15 günde bir yapılırdı. Makas şimdilerdeki gibi çok açılmış değildi. Bu neyi doğurdu Antakya'da? Esnaf çocukları ile eşraf çocukları arasında ötekileştirmeyi önledi. Özellikle okuyanlar arasında tam dengeli arkadaşlıklar kuruldu, yaşandı. Benim Miskiler'den, onların en yakın bir dalı olan Kuntlar'dan, sınıf arkadaşlarım, ahbablarım, dostlarım oldu. Burada şair arkadaşım Cevher İhsan Miskioğlu'nu anmak isterim; toprağı şiiir olsun.

“Miskizadeler” Antakya'nın eşraf tabakasından idiler. “Hatay Mücadelesi” nde etkin çalışmaları olmuştur. Antakya'da Ahmet Miskioğlu ağabeyle tanışmazdık. Aramızda on yaş fark vardı. Gene de yaşamımızda benzer pek çok resimler vardı. İkimiz de Hatay'ın Fransız erkliğinde olduğu zamanlarda doğmuştuk. Aynı ilkokulda okumuştuk. O, Fransız Dönemi'nin Kastal Mektebi'nde, ben Hatay'ın Anavatan'a katılmasından sonra adı “İstiklal İlk Okulu” olan aynı okulda... Onun babası Fransızlara karşı direnç içinde imiş okuduğum kadarıyla. Evi basılmış, hapse atılmış. Benim dedem Topal Zeki (Doğu'da Sarıkamış'da ayakları donan ve narkozsuz testere ile kesilen) bir gazi idi. Silahlardan iyi anlayan ve kurşun dökmeyi bilen bir çilingir olduğu için, Hatay Direnişi'nde Beberte köyüne (Babatorun) kaçarak, orada çetelere gizli gizli kurşun hazırlayan bir asi. Dedemin evi de Fransızlar tarafından sık sık basılmış, hapse atılmasına karar verilince alınmak istenmiş. Oturduğu yerden kesik bacaklarını göstererek “ Evet, hepsini bunlar yaptı!” diye diklenmiş. Bu durumu gören Fransızlar çekip gitmişler. Gerçekte o dönemin Antakyalı erkekleri çete direnişinde hep yardımcı olmuşlardır. Onlar adsız kahraman- dırlar. Özellikle şoför esnafı...

Antakya, ana dili Arapça olan insanların da bulunduğu bir kent. Osmanlı zamanı Suriye ile bir bütün. Çarşıda, pazarda sık sık Arapça konuşan insanlar var. Ana dili Türkçe olan kesim, Türkçe sevdalısı kimseleri de bu dönemlerde yetiştirdi. Özellikle Mustafa Kemal Atatürk'ün devrimleri, Hatay'a olan özel sevgisi, Hataylı gençleri hilesiz sarmış, Anayurt özlemi ile yangın duruma getirmişti. Miski ailesi böyle bir aile... Ve de Ahmet Miskioğlu katışıksız bir Türkçe sevdalısı. Onun Türkçe tutkusunda çıkış noktası burada aranmalı. Çarşıda, pazarda Arapça, okullarda Fransızca

(Fransa Ulusal Marşı, yaşasın Fransa diye ant içmeler, Fransızca şarkılar, Fransızca eğitim) Tüm bunlar Türkiye’den gelen başarılı devrim haberleri ile birleşince, Antakyalı gençler, Türkiye sevgilerini “Yaşasın Türkiye, Yaşasın Mustafa Kemal... olarak değiştirmişler “Vive la France” sözlerini... O dönemin ileriki yıllarda ünlenen bazı adlarını burada anmak isterim. Cemil Meriç, Kemal Sülker, Halit Çelenk, Edip Kızıldağı ve Ahmet Miskioğlu... Bu kuşaktan olan birçok Antakyalı genç, Türkiye’ye kaçarak Konya ve İstanbul’da Haydarpasa Lisesi’nde okuma şansını yakalamışlar. Burslu okuyarak yargıç olan dayım Mustafa Zorkun bunlardan biridir. Bu adlardan sonraki kuşak (2. Büyük Savaş sonrası) Hatay’ın Türkiye’ye katılmasından sonra Türk Okullarında yetişenler, hilesiz Türkçe sevdalıydılar. Bunlardan bazı şairlerin adlarını vermek isterim: Mahmut Kuru, Ali Yüce, Mehmet Güneş, Süleyman Okay, Kemal Karaömeroğlu, Arif Coşkun, Niyazi Börklü, Cevher İhsan Miskioğlu (Ahmet Miskioğlu’nun yeğeni)... Hepsini saygı ile anarım. Toprakları şiiir olsun.

(25)

Ahmet Ağabey, babası şair olduğu için edebiyata meraklı biri olarak yetişiyor. Türkçe sevgisi yanında, gençlik yıllarında şiirler ve düzyazılar yazıyor. O yıllarda Selim Çelenk’in Atayolu adlı Hatay direnişine katkıda bulunan gazetesi var. Orada şiirleri, düz yazıları yayımlanır. Benim de yıllar sonra Atayolu Gazetesi’nde yayımlanma şansı bulan şiirlerim oldu. Bu da belleğimde, Miskioğlu ile örtüşen bir başka resmimiz. 960’ larda Ankara’da çalışırken Türk Dili izlediğim dergilerin Başında gelirdi. İstanbul’dan da Varlık, Yeditepe, Yelken dergilerini okurdum. Kenan Evren Dönemi’nde Türk Dili, dergi olarak ağız ve beyin değişikliği gösterince almaz oldum. İstanbul’da çıkan Türk Dili Dergisi’ne şiirler yollamaya başladım. Sonra da abone oldum. İstanbul’da bulunduğum bir gün Dergi’ye uğramak, Ahmet Ağabey’le tanışmak istedim. Haydarpasa Gar’ından yürüyerek bulunması zor ilaçların satıldığı eczanelerin olduğu yerlerin yanında, yokuş bir sokağın sağ başında, Türk Dili Dergisi levhasını gördüm. Ahşap bir yapı... Gıcırtilı Merdi venlerden çıktım. Kapı zilini çaldım. Kapıyı açan adama, Ahmet beyle görüşmek istiyorum, dedim. Benim, dedi. Adımı söyledim; hemen anımsadı... Geniş bir oda... Her yan kitap dolu... Yer, gök kitap... Böyle bir yerle bir de Güngör Gençay’ı ziyarete gittiğimde karşılaşmıştım.. Sanki kitaplardan bir gömüt. Kendi kendime demek bu yazın erleri, yazın sevdalıları insanlar, böyle mutluluk duyuyorlar.

Ahmet Ağabeyle kısa zamanda ısındık birbirimize. Nasıl oldu şu anda anımsayamıyorum. Konuşurken, “Antakya” sözü geçti. Ben Antakya’lıyım, dedim O da, ben de Antakyalıyım, dedi. Başladık birbirimize, şunu tanır mısın, bunu tanır mısın? Baktım yeğenlerinin çoğu sınıf arkadaşlarım, tanıdıklarım. Konuşmalar su gibi akıp gitti. Ahmet Ağabey’le tanışmamız böyle oldu. İstanbul’a yerleştikten sonra daha sık görüşmeye başladık.

Yönetiminde sürdürülen Perşembe Toplantıları’nı ilgi ile izlemeye Başladım. Antakyalılık, Türkçe sevgimiz, Cumhuriyet sevgimiz bizi daha yakınlaştırdı. Bostancı’da Arguvan Derneği’ndeki son Perşembe toplantısında, Ahmet Ağabey her zamanki baş yerinde; yanında Mehmet Başaran... Onun yanında ben oturuyordum. O resim yok artık. Ahmet Miskioğlu, Mehmet Başaran, Ülkemizin bu iki iyi yurttaşı, Atatürkçü, devrimci, Türkçe sevdalıları, çağdaş insanların hepsini saygıyla anıyorum.

MEHMET BAŞARAN VE ANADİL SEVGİSİ ÜZERİNE

NURAY GÖK AKSAMAZ

Mehmet Başaran, Türk Dili Dergisi'ndeki "Dil Bir Ulusun Aynasıdır" başlıklı yazısında (Sayı 153, Kasım- Aralık 2012), Türk Dil Kurumu'nun 1982 Anayasası'yla devlet dairesine dönüştürülmesinin ihanet olduğunu, o gün bugündür dilin kendi toprağından kaydığını dile getirir: "Gazetelerin, televizyonların, yöneticilerin dillerine bakın, yabancı sözcüklerle karışık çeviri kokan bir dil... Özensiz tümceler, bozuk bir anlatım... Hele caddelere çıktığınızda yurdunuzda olup olmadığınızdan kuşkuya düşürücü yabancı sözcük egemenliği..." Mehmet Başaran, aynı yazıda, TDK kapatıldıktan sonra Ahmet Miskioğlu'nun İstanbul'da çıkardığı Türk Dili Dergisi'nin özyle, ilkeleriyle-

(26)

le TDK'yı sürdürdüğünü ve kendisinin "Dilim Dilim Ana Dilim" adlı kitabını da yayınlayarak en iyi biçimde değerlendirdiğini açıklar. "Dağlarca'yla 'Türkçem, benim ses bayrağım' diyoruz, kimse dilimizin gelişmesini gönderinden indiremez," sözleriyle yazısını sonlandırır.

27 Haziran 2015'de sonsuzluğa uğurlanan Köy Enstitülü ozan, yazar, öğretmen Mehmet Başaran'ın yapıtları, belleğimizde sevgiyle yeşerir ve dilde "sancının gökkuşağı" olarak görünmeyi sürdürür. Yaşadığı döneme ışık tutan, katkı sağlayan o ve diğer ozan, yazar, düşünürler gibi bizler de anadil sevgimizi, yaratıcılığımızı ve yozlaşmaya karşı direncimizi yitirmedikçe; duygu ve düşüncelerimizi üretim ya da çalışma alanlarımızda anadilimize yansıtabildikçe; okuyup, öğrenip, çözümleyip başkalarını daha iyi anlayabildikçe her an yeniden yeşereceğiz. Acıları umuda dönüştürmeyi bilinçle sürdüreceğiz, yaşamdan sevgiyi ve umudu hiçbir zaman dışlamadan... Bir ozan, anadilinden başka bir dile içtenliğini ve birikimini yansıtabilir mi? Bir ozan, toplumsal bellekten süzülüp gelen ve kendi şiirsel tasarımıyla içtenlikle yansıyabilecek sesini başka bir dilde bulabilir mi? 'Şiir için en önemli değer içtenliktir', denilebildiği sürece; şiir, ozanın anadili olmayı sürdürecektir! İyi de, anadilimiz yurdumuz mudur, herhangi birimiz için? Anadilimizin yurdumuz olabilmesi için hep bilinçli olmamız, dilimizi sevmemiz, onu korumak ve geliştirmek için sürekli olarak çok çaba harcamamız gerekmez mi? "Toplumlari yüceltecek, onlara dünyada onurlu bir yer kazandıracak olan şey, anadil sevgileri, anadil bilinçleri, anadilleriyle yaratıcı olmalarıdır." (Mehmet Başaran, "Dilim DilimAnadilim",Türk Dili Dergisi Yayınları: 3, 2001, İstanbul, s. 81.)

Mehmet Başaran, yabancı dille eğitim üzerine kendisi ve başkalarının görüşlerini de yansıtır, "Dilim Dilim Anadilim" adlı kitabında: "Yabancı dille eğitim, gençleri kendi ulusunun kültüründen ve toplumundan koparmaktadır. Gençlerin bir kısmı kendi dilini küçümsemekte, Türkçe yerine yabancı sözcükler kullanmaktadır... Yabancı dille eğitimde bilgiler açık bir nitelikte öğrenilememektedir. Dolayısıyla eğitimin amaçları yeterince gerçekleşmemektedir... Yabancı dille eğitim büyük harcamalara neden olmaktadır, yabancı dili de yeterince öğretememektedir." (a.g.y., s. 214.) Başka dillerin öğretilmesine kimse karşı değildir; süreçte düşünsel ve bilimsel ilerleme baskılanmazsa, anadilde düşünme engellenmezse, ekin sel yabancılaşmaya yol verilmezse... Ama yabancı dilde üniversite eğitiminin bilgi aktarımını zorlaştırdığı, toplumsal ilerlemeyi yavaşlattığı açıkça görülüyor. Bir de yurdumuzdaki anadil farklılıkları göz önünde tutulursa, neden örgün

eğitim- öğretimde istenen verimin alınmadığı anlaşılır olur. Türkiye’den yazın, düşün ve bilim insanının yetişmesi; üretkenlik ve yaratıcılıkla yaşadığımız topluma ışığın yansıtılabilmesi konusunda somut engeller ortada. Köklendirilmiş anlayış farklılıkları ile bugünlere gelmişiz... Süreçte, dilimizdeki Arapça ve Farsça sözcüklerin yerine Türkçe karşılıklarının yerleştirilmesi konusunda özverili çabalarla önemli ölçüde yol alındığı söylenebilirse de, yabancı dilde üniversite eğitimi alanların kendi ülkelerinde sürdürdükleri iş yaşamında yarı Türkçe yarı İngilizce konuşmaları giderek olağan ve hoş karşılanıyor. Yine internet ortamındaki yazışmalarda yanlışı olmayan bir Türkçe tümceye rastlamak neredeyse olanaksız! Anadili Türkçe olan ve Türkiye’de yüksek eğitim gören kişiler için bile anadilinde düşünebilme ve yazma sorunu var görünüyor! Yaşadığımız süreçte cep telefonlarından gönderilen iletilerde sözcükler kısaltılmakta. Ünlü sesleri gösteren harflerin yazılmaması, sözcüklerde gelişigüzel yapılan kısaltmalar, yazım kurallarının hiçe sayılarak nokta, virgül ve tümce başında büyük harf kullanılmaması gibi durumlar neredeyse olağan. Ne yazık ki toplumumuzda kolaycılığın ve özensizliğin benimsendiği görülüyor, yaygın olarak pek çok çevrede. Türkçenin yetersizliğinin bilimsel olarak herhangi bir araştırma yapmamış, herhangi bir şey ürete-

(27)

memiş, dil bilinci ve yaratıcılığı olmayan, öykünmeci ve kopyacı ya da konuşup yazdığı dilde etkin olamayanlar tarafından savunulması; bilimsel terimlerin ileri sürülen dillerden aynen alınarak ya da ‘dil döndüğünce’ bozularak kullanılması; ilginç görünmek ya da dikkati çekmek isteyen kişilerin çalışma ve ilgi alanlarında yabancı terimleri sıkça kullanmaları; kimilerinin gizemli, kimilerinin etkili olma adına yabancı sözcükleri yeğlemeleri ve anadilde düşünme eylemini gerçekleştirememeleri üzücüdür.

Günümüzde “internet, e-mail, tweet, instagram” gibi dilimizin kurallarına uygun olmayan çok sayıda sözcük; “DVD, CD, GSM” gibi çok sayıda kısaltma günlük dile yerleşmiş durumda. Uygulayimbilimdeki yenilikler sonucunda dilimizde ortaya çıkan değişim, algılama ve düşünme biçimimizi de doğrudan etkiliyor. Şaşırmıyor “şok oluyor”, söyleşmiyor “chat yapıyor”, yeterli eğitimi almadan ve deneyim sağlamadan “kariyer yapmak” istiyor, “WhatsApp” ile herşeyi yolluyor”, büyük hızla “iş bitiriyoruz!” Kimsenin anlamlı bir gelecek yaratmak için iyi şeyler tasarlamaya zamanı ve gereksiniminin olamayacağı ve çok acı çekmeden belleğini yitirmesine yardımcı olacak biçimde mi programlanmış her şey, günümüzde çoklu uygulayimbilim oyuncaklarının da yaygınlaşmasıyla? Üretim ve iletişim biçimleri değişim gösterirken çalışmalarıyla, özverileriyle, yaratıcılıklarıyla topluma değer katmayı ve dilini geliştirmeyi amaçlayan evrensel yazarlar, çağını doldurmuş yazarlar olarak mı algılanacak, gelecekte? Yakın gelecekte okuma eylemi ve yazınsal üretimin başka biçimlerde iletişimi ve görselliği önceleyerek bilgisayar ağı kapsamında süreceği düşünülebilirse de dili korumak ve geliştirmekten vazgeçmemek gerekir... Her şeye karşın, bellek yitimine karşı durabilir, insan için anlamlı olanı anadilimizde savunabilirsek kalıcı olabilir; sonraki kuşaklara aktarılabilir tasarımlarımız, üretimlerimiz. Ve ekin durmadan tırpanlansa da, boy atmanın bir yolunu bulur derinlerdeki tohumlar diye düşünerek sürdürülür çabalar... Her şeyden önce anadilimizde okumak, öğrenmek ve yazmak, özgürleşmenin ilk adımı olarak görülebilir; bizi düşünmeye yöneltiyorsa, yaşamımızın niteliğini olumlu yönde değiştiriyorsa... Ama, “Özgürlük her gün yeniden kazanılmak ister” der, Goethe. “Dilinin, düşüncesinin sınırlarını genişlettiği oranda özgürleşir, insan.”

Ülkemizde yetişmiş nitelikli ve birikimli insanların pek çok kez değişik dönemlerde nasıl umutlarının kırıldığını, hırpalandıklarını ya da dışlanarak susturulmak istendiklerini algıladık belki... Anadil sevgisiyle, üretken ve yaratıcı bir biçimde topluma katkı sağlayanların değerini bilmenin, onların anadil için dirençli çabalarını, uğraşlarını değerlendirmenin yanı sıra; ilgi ya da çalışma alanlarımızda anadilimizde düşünerek, tasarım geliştirerek ve üreterek özgürleşmeyi sürdürebilmek gerekiyor. 25 Ağustos 2015 tarihinde yitirdiğimiz Türk Dili Dergisinin iyesi ve sorumlu yayın yönetmeni Ahmet Miskioğlu'nun şu sözleriyle sonlandırayım: "Arada bir olumsuz görünümler saptayıp üzülsük de Türkçenin aydınlık geleceğine güvenmekteyiz."

=====

Röntkenözü (Roentgenium)

Prof. Dr. SÜREYYA ÜLKER

(28)

Roentgenium, simgesi Rg, tekse sırasayısı (atom numarası) 111, tekse ağırlığı 281 olan bireşik ışınetkin (radyoaktif) bir katıttır (element) (Wikipedia 2015a). Yerdeşlerinin (izotop) tekse yığını (atomik kütle) 272 ile 287 arasında değişmektedir (Wikipedia 2015a). Bunlardan ilk üretileninin 272'dir (Wikipedia 2015a). Bu yüzden önceleri tekse ağırlığı 272 olarak benimsenmiştir (Ülker 2009, Dorland 2012). Bugün benimsenen ölçünlü tekse ağırlığının kaynağı olan yerdeşi 2009'da üretilmiştir (Wikipedia 2015a). Almanya'nın Darmstadt kentinde, başında Sigurd Hofmann'ın bulunduğu bir araştırma takımınca 1994 yılında üretilmiştir (Wikipedia 2015a). Bu buluş uluslararası kurullarca ancak 2003'te onaylanmış, 2004'te çekim ışınlarını bulan Alman doğabilimcisi Wilhelm Conrad Röntgen'in (Dorland 2012, Ülker 2009, Wikipedia 2015b) onuruna roentgenium olarak adlandırılması önerilmiştir (Wikipedia 2015a). Uluslararası Katıksız - Uygulamalı Kimya (Kimya) Birliği (International Union of Pure and Applied Chemistry) bu öneriyi 1 Kasım 2004'te onaylamıştır (Wikipedia 2015a).

Röntgen'in Türkçeye uyarlanmış okunuşu Röntken'dir (Ülker 2009). Buna dayanılarak adı röntkenözü biçiminde özleştirilmiştir (Ülker 2009). Simgesi Rk biçiminde özleştirilmiştir (Ülker 2009).

Dorland's illustrated medical dictionary. 32nd ed. Saunders Elsevier. Philadelphia, 2012.

Ülker S. Ülker tıp terimleri sözlüğü. 4. bası. İstanbul, 2009.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Roentgenium> , 6 May 2015.

http://en.wikipedia.org/wiki/Wilhelm_Röntgen , 12 May 2015.

=====

ÇEVİRİ ÇOCUK YAZINININ TEMEL SORUNLARI

Doç. Dr. NALAN KIZILTAN

Çeviri Çocuk Yazını, ülkemizde 19. Yüzyılın ikinci yarısında öncelikle çocuk klasiklerinin

Türk yazınına kazandırılmasıyla edebiyat tarihinde yerini almıştır. En çok çevrilen belli başlı yazar ve kitaplar şunlardır: Ezop (Masallar), Andersen (Masallar), Frances Burnet (Küçük Lord), Lewis Carroll (Alis Harikalar Diyarında), Carlo Collodi (Pinokyo), Daniel Defoe (Robinson Crusoe), Charles Dickens, Alexander Dumas, Grimm Kardeşler (Masallar), Johanna Spyri (Heidi), R. Luise Stevenson (Define Adası), Johathan Swift (Gulliver), Mark Twain, Jules Verne, La Fontaine, Charles Perrault (Değişik Masalları), Eleanor H. Porter, Antoine de Saint Exupery (Küçük Prenses), Rudyard Kipling, J.K. Rowling (Harry Potter Serisi). Sözedilen bu kitapların bazıları 2004'ten günümüze uygulanan

(29)

“yüz temel eser” serisinde yerini korumakta, ancak çocuk okurlar, kitaplarda verilen iletileri çeviri dilinden kaynaklanan sorunlar nedeniyle algılayamamakta ve dolayısıyla da okuma eyleminden gittikçe uzaklaşmaktadırlar.

Uluslararasılaşmanın öneminin gittikçe artması ile kültürlerarası iletişim ve çağdaşlaşma öne çıkmıştır. Çeviri Çocuk Yazını, bu süreçte kültürlerarası iletişime, çağdaşlaşma sürecine, çocuk okurların dil birikimine ve dil bilincinin gelişmesine önemli katkılar sağladığı için özenle ele alınması gereken bir konudur. Çocuk kitapları çevirmenlerinin, yabancı dildeki metni çocukların anadiline kazandırırken, çocuk okurların, okudukları kitaplar kanalıyla dil bilinç ve birikimlerini geliştirdiklerini göz ardı etmeksizin, çocukların bilişsel, dilsel gelişim süreçlerini, dünya bilgilerini, zihinsel şemalarını göz önüne alarak, anlaşılır ve açık bir dil kullanmaları beklenmektedir. Ancak, çoğu çocuk kitabının çevirisinde yukarıda sıralanan çocuğa yönelik dil kullanımına dikkat edilmemektedir:

(1) Andersen Masallarından (“Gül Perisi”)

...Delikanlı:

--Ayrılmak zorundayız. Ağabeyin bizi ayırmak için beni, denizler ötesinde bir işe gönderiyor. Hoşçakal, demiş.

Sözlerini bitirdikten sonra kucaklaşmışlar. Kız ağlayarak delikanlıya bir gül vermiş.

Ama vermeden önce gülü öpmüş. Gülü öylesine candan öpmüş ki, gül açılmış. Gül

Perisi de hemen gülün içirisine girmiş.

Yukarıdaki çeviri metninde konuşan sadece delikanlının kendisi iken ‘sözlerini’ göndermesiyle iki kişinin sözcelerine gönderme yapılmaktadır. Ayrıca metindeki ‘Ama’, bağlacının kullanımı sözdizimsel ve anlambilimsel olarak yanlıştır. Bu bağlaç, beklenmeyen bir sonucu anlatan iki tümceyi onun nedeni durumunda olan tümceye bağladığı için ayrı bir tümce başında yer almaz.

(2) Eleanor H. Porter (“Pollyanna”)

Odada, tertemiz yapılmış küçük bir yatak, dik arkalı iki iskemle, bir dolap, bir de ufak yazı masası vardı. Pencerelede perde, duvarlarda da resim yoktu. Dama vuran güneş, küçük odayı fırın gibi yapıyordu. Sineklik olmadığı için kapalıydı pencereler. Kocaman bir sinek dışarı çıkabilmek için, pencerelerden birinde öfkeyle vızıldayarak kayıp duruyordu.

Yukarıdaki alıntıda kaynak metinde ‘özenle yapılmış (neatly made)’ öbeğinin ‘tertemiz yapılmış’ önad öbeği olarak kullanımı yanlıştır. Ayrıca, kaynak metindeki “A big fly was buzzing angrily at one of them now, up and down, up and down, trying to get out.” tümcesiyle sineğin ‘kayması’ değil

(30)

‘uçması’ anlatılmaktadır. ‘Yazı masası’ kaynak metindeki ‘masa’ yerine kullanılarak çocuklar, ‘yazı masası’ tamlamasıyla tanıştırılmaktadır.

Örneklerden de anlaşılacağı üzere çeviri ile yanlış kurulan sözcük birliktelikleri çocukların dil gelişimine olumsuz etki sağlayacaktır.

Çeviride bir başka sorun da kaynak metindeki kültürel değerlerin duygu değerini kaybetmeden farklı kültürde yaşayan çocukların ana diline aktarma güçlüğüdür. Bir metin çevirisinde kültürel imgelerin çevirisi metnin anlamını ve yapısını çevirmekten daha zordur. Ayrıca, Çeviri Çocuk Yazını, sosyo-kültürel bağlamda oluşan karmaşık bir yazma sürecidir. Kültürel değerleri içeren kitap başlıklarının çevirisi de bu anlamda sorun oluşturmaktadır. Örneğin Pamuk Prenses İngilizce başlığında ‘Snow White and the Seven Dwarfs’ (Kar Beyazı ve Yedi Cüceler) Türkçeye ‘Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler’ olarak çevrilmiştir; ayrıca yedi cücelerin isimleri de Türkçeleştirilirken değişikliğe uğramıştır.

Çeviri metinlerinde metinlerarasılık ta önem taşımasına rağmen kimi çevirmen kaynak metni oluşturan ara metinleri, okuru ve kültürel bağlamı görmeden olduğu gibi aktarmakta ve erek odaklı çeviri yapmamaktadır.

Çeviri Çocuk Yazınında göz ardı edilen bir başka konu da edebi metinlerde geçen kahramanların kullandıkları dilin kültürel göndergelerden bağımsız çevrilmesidir. Genelde kişi adlarından önce ‘bay’ ya da ‘bayan’ hitap sözcüklerinin kullanımı Türk kültüründe yer almamaktadır. Oysa ki çeviri metinlerinde sıkça rastlanmaktadır. Ayrıca, yabancı adların okunuşu oldukça zordur.

Doğa ve hayvan seslerine benzer seslerle yapılan, görüntüleri işitimsel bir izlenim yansıtacak biçimde aktaran, bir gerçeği ses öykünmesi yoluyla belirten yansımalar da dilden dile farklılık gösterdiği için bir dilde yansıma olan dil ögesi, Türkçe’de yer almadığı zaman çevirmen, metne

hareketlilik katan yansımaların sözcük karşılığını bulmada zorlandığında bunu çevirdiği metinden çıkarmakta, böylece metin bağlaşıklığını bozabilmektedir.

Çeviri Çocuk Yazınında ele alınan konularda öğretici bakış açısı egemendir. Eserlerde tek tip çocuk kahramanlar ve 19. yüzyılın taviz vermeyen katı eğitim anlayışı baskın konumunu sürdürmekte, bu durum da metinlerde kimi değişikliklere yol açabilmektedir. Ayrıca, çabuk tüketilen, yazın değeri olmayan ve çocuğu sadece basit okur olarak gören çocuk kitapları da boşlukları doldurmak amacıyla çevrilmiştir.

(3) Jill Tomlinson (Orişinal Adı: “The cat who wanted to go home” ‘Evine Dönmek isteyen Kedi’)

Bir gün tarlaların orada keşlebek kovalıyordu ki, neredeyse karşısına çıkan kocaman bir sepetin içine düşüverecekti.

Yukarıda verilen çeviri metninden de anlaşıldığı üzere sözcük ve sözdizimi seçimi sıradan ele alınmış, tümcenin öznesi tümceden atılmış; ‘balon’ yerine ‘sepet’; ‘önüne’ yerine ‘karşısına’ sözcükleri yeğlenmiştir.

Türkiye’de Çeviri Çocuk Yazınının sorunlarına bazı öneriler

(31)

Çeviri Çocuk Yazınının, çocuğun dilsel ve kültürel gelişimine yardımcı olabilmesi, onu günümüz gerçekliliğı ile karşılaştırırken, uluslararası birey olma yolunda hazırlayabilmesi için yukarıda değinilen sorunların çözümlerinin tek tek ele alınması gerekmektedir.

1) Çocuk kitap çevirmenlerinin özenle alandan seçilmiş olması gerekmektedir. Üniversitelerin Mütercim-Tercümanlık Bölümlerindeki ders programlarında “Popüler Yazın Çevirisi, Çevirmenler için Yazın, Popüler Kültür” dersleri yer alırken, ‘Çocuk Yazını’ ile ilgili dersler yer almamaktadır. Kaynak metinden çeviri yapacak çevirmenlerin, çocuk kitapları alanında yetişmiş uzmanlardan oluşması, çevirideki çocuğa yönelik dil kullanımına yardım edecektir.

2) Çeviri Çocuk Yazınındaki yanlış dil kullanımlarını önlemek için gerek çeviri sürecinde gerekse ürün ortaya çıktıktan sonra bir dilbilimciden yardım istenmelidir.

3) Çeviri çocuk kitaplarındaki kültürel kullanımlar için çevirmen, dipnot ile bilgi vermeli, böylece çocukların kültürel gelişimine katkı sağlamalıdır.

4) Çeviri metinlerindeki arametinler, erek odaklı çeviri bağlamında ele alınarak bilgi kaybından kaçınılarak metnin bağlaşıklığı ve bağdaşıklığı sağlanmalıdır.

5) Çeviri Çocuk Yazınındaki adlar, mümkünse anlamları dahilinde çevrilmeli ya da Türkçe sesletim biçimleri metindeki ilk kullanımlarında özel adın hemen yanında parantez içinde verilmeli, daha sonra kaynak dildeki kullanımıyla metinde yerini almalıdır. Örneğın: Heidi (Haydi), Jim (Cim), vb. Böylece sesçil olmayan bir adla karşılaşan çocuklar, kahramanların adlarını doğru sesletim olanağı bulacaklardır.

6) Kaynak dilde ‘yansıma’ olan öğelerin karşılıkları erek dilde olmadığında metnin anlam bütünlüğünü bozmamak için bu öğelerin duygu değeri verilmelidir. Örneğın ‘boo! yerine ‘ne kötü!’: d’oh! yerine ‘aptalcaydı!’, Waw! yerine ‘harika!’ gibi.

7) Çeviri Çocuk Yazını, çocukların dünyayı izlediği penceredir. Bu pencerenin buzlu camı olmamalıdır. Çocuklar, dış dünyayı net ve politikadan arınmış bir biçimde izlemelidir. O nedenle, her eserin Türkçeye kazandırılması çocukların dilsel şemalarına bir şey kazandırmayacağı gibi onları okuma serüveninden de alıkoyacaktır.

Bizlerin ve çocukların dünyasında çeviri yazınınla yaşam kaçınılmazdır. Çeviri eserler geçmişten günümüze Batı ve Doğu Yazını Mirasına tanıklık etmektedirler. Gerek kendi öz mirasımız gerekse yabancı mirasın korunması adına Çeviri Çocuk Yazını, akademik ciddiyetle ele alınmalı, eserlerin çevirisi çocuk ve çırak çevirmenlerden uzak tutulmalıdır.

=====

Bir dilcinin günlüğünden

“YEDİRMEYİZ” SÖZCÜĞÜ ÜZERİNE...

YUSUF ÇOTUKSÖKEN

(32)

Sizin de dikkatinizi çekmiştir aşağıdaki reklam... Bir iki aydan beri, tv' lerde dolaşüyor (ekranda aydın, yazar, çizer, bilim, düşünce, sanat... insanı pek çok kimsenin siyah/beyaz portresinden çok kısa bir görüntü veriliyordu), ayrıca kentin değişik yerlerindeki panolara da asılmıştı... İstanbul Belediyesine yaptırıp astırıldığı söyleniyor...Bilemiyorum doğru mu?...

Reklam şu:

“BİZ MİLLETİZ TÜRKİYE'Yİ DARBEYE TERÖRE YEDİRMEYİZ!”

Doğrusunu isterseniz etkileyici bir söz; sanıyorum reklam metni yazarlarından birinin yaratısı... Dili de başarılı kullanıyor, Türkiye halkının dil kullanma düzeylerini de iyi bilen biri bu/birileri bunlar...

Ben buradaki "yedirmeyiz" sözüne takıldım biraz; kamuya yönelik hazırlanan bu tür duyurularda dil kullanımına biraz daha özen gösterilemez miydi?

Biraz tartışalım:

Önce, ne anlama geliyor? Ona bakalım. (Sanıyorum Türkçe-Türkçe sözlüklerde yok bu bağlamsal kullanımın tanımı. Ben baktım ama bulamadım...)

Ben bir tanım denemesi yapmak istiyorum:

["yedirmemek (geçişli eylem) 1) 'Bir kimseyi yedirmemek'; onu harcamamak, onun toplum içindeki yerini sarsmamak ya da onu görevinden uzaklaştırmamak; 2) 'Bir şeyi birine yedirmemek'; önemverilen değerli bir şey (devlet, yurt, halk vd) sözkonusuysa, onun değerini düşürmemek,

varlığını/saygınlığını ortadan kaldıracak, yok edecek bütün girişimlere karşı durmak; bunun için savaşım vermek.]

Ben yine söyleyeceğim: Bu "yedirmeyiz" sözünü/kullanımını doğrusu yadırgadım...

Türkiye'yi (bütün birikimleriyle) içten ve dışarıdan gelecek her tür tehlikeye karşı korumak, bütün yurtseverlerin asal görevidir... Bu Türkiye'de yaşayan TC yurttaşları için, herkes için böyledir... Bunda hiç kimsenin kuşkusu olmasın... olmamalı da...

Niçin bu sözcük seçilmiş olabilir? Önce biraz eskiye gidelim: Sanıyorum, GEZİ olayları sırasında AKP milletvekillerinden Yalçın AKDOĞAN zamanın başbakanı (şimdi Cumhurbaşkanı) Recep Tayyip Erdoğan için söylemişti: "Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan'ı yedirmeyiz!" Sonra da şöyle bir gelişme oldu: Merhum Adnan Menderes, Merhum Turgut Özal ve Tayyip Erdoğan'ın yan yana fotoğrafı bulunan ve sırasıyla (A. Menders'in fotoğrafının altında) "Astınız", (T.Özal'ın fotoğrafının altında) "Zehirlediniz" (R.T. Erdoğan'ın fotoğrafının altında) "Tayyip ERDOĞAN'ı Yedirmeyiz" savsözünü içeren (slogan) bir reklam asılmıştı duvarlara, panolara (2013)...O günlerde yandaş medyada da "Tayyip'i yedirmeyiz" başlığı altında köşeyazıları da yayımlandı....İş genişletildi: "Davutoğlu'nu ve Erdoğan'ı Yedirmeyiz" (2014) savsözüne kadar gitti...

(33)

Herkes dil düzeyini belirlemede özgürdür. Daha çok da ilişkilerinin düzeyine, toplumsal konumuna göre bir dil düzeyi seçer, izler. Kimsenin genelde buna pek karşı çıkması söz konusu olamaz da... Ama kamuya yönelik bir reklamda ortak/resmi dilin ve de nezaket ilkeleri içeren ölçünlü (standart) dilin kullanılması beklenirdi...

Bu söylem hangi dil düzeyini (argo mu, teklifsiz konuşma mı, kaba konuşma mı...?) gösteriyor? "Yedirmeyiz" sözünü hangi dil düzeyine sokacağız? Kanımca ortak dilin sokaklarda kullanılan teklifsiz kullanım biçimine girer, ona yakın görünüyor; bir tür alan argosu gibi de geliyor bana... Tabii burada bu sözü kullananların kavrayış/ anlayış düzeyleri daha bir önem taşıyor; onlar kullandıkları bu dille hem kendilerini tanımlıyorlar, hem var ediyorlar... Hedef kitlelerine de aynı toplumsal kategoride yer aldıkları iletisini gönderiyorlar.

"Başarılılar mı?" diye soracak olursanız, evet, bu söylediğim bağlamda oldukça başarılılar da...

Siz de biraz düşünür müsünüz ey okurlar, Türkçe-severler? Bu söz ("yedirmeyiz") karşısında tepkiniz ne oldu/ne olur? Benim gibi sizi de rahatsız etti mi? Siz olağan mı karşıladınız/karşıyorsunuz? Yoksa ben (yaşlanmaya başladığım için) aşırı duyarlık mı gösteriyorum?

Yusuf Çotuksöken'in iletişim bilgileri:

yusuf.cotuksoken@hotmail.com

=====

Sanatsal ekinin değişip gelişmesi toplumsal gelişmelere bağlı olduğunu yadsıyamayız.

Yazının değişip gelişmesi de bu koşullara bağlıdır. Toplumlardaki gelişme ve değişimler her toplumda farklı süreçlerde ortaya çıkar. Bizi Anadolu'ya gelmeden önce geçtiğimiz yerlerden getirdiğimiz ekini burada kaynaştırıp bir yazın yarattık. Bizim eski yazınımız dine dayalı saray çevresinde gelişmiş bir yazınıdır. Dili üç ayrı anadilden oluşmuş karma bir dildir.. Biçem oluşturmamıştır. Şiir biçime bağlı yabancı hazır imgelerden, oluşur. Bu özellik değişmeden yüzyıllarca sürmüştür. Sağlam bir dili olmadığından egemen olduğu yerlere bile kültürünü götürememiştir.

Avrupa'nın ortalarına kadar yüz yıllarca yaşayan Osmanlı devleti buradaki kültür ve bilim değişmelerinden uzak kalamazdı. Bu coğrafi ve tarihi zorunluluk olarak Batı etkisinde kalmıştır. Bunun için nasıl gelirse gelsin ne kadar eksik ve yanlış anlaşılırsa anlaşılın bu etki zaman içinde kendini gösterecekti. Bu etki bir bunalım durumunda ortaya çıktı.

(34)

Osmanlılar savaşlarda başarılı olamayınca bir takım önlemler almaya başladılar. Bunun için yüzünü batıya döndüler. Önce toplumsal yenilik yaptılar. Düşün alanında bazı gelişmeler oldu. Devletin kurtulması için Batıcılık, Osmanlıcılık İslamcılık gibi görüşler ortaya çıktı. Bütün bu düşüncelerin ortak yönü devleti kurtarmaktı.

Düşüncelerini açıklamak için gazete çıkardılar. Fakat karşılırlarına çıkan ilk bunalım, dilinde oldu. Namık Kemal Osmanlıcanın bu konuda yetersiz olduğunu belirterek, bir alfabesi olmayan dilleri bile ortadan kaldıracak bir güç kazanmadığını anlatır.

Yazının amacı ve temaları değişince biçimler de değişti. Şiir de eski şiirin biçimlerinden kurtulmak için yeni biçim arayışına başladılar Recai Zade ve Abdülhak Hamit şiirin biçimini değiştirmeye çalıştılar; şiirin içeriğini, temalarını genişlettiler. Hamit eski dizeyi bozup yeni dizeyi getirdi.. Bütün bunların yanında gerçek insanı ve gerçek insanını duygularını anlattılar. Batı nasıl düşünce ve sanatın temeline insanı koyduysa Tanzimatçılar da aynı yolu izlediler. Bütün edebi türleri denediler. Makale, tiyatro, roman öykü, eleştiri türlerini onlar getirdiler. Bu çalışmalar yeni yazınımız için büyük bir deneyimdi. Edebiyatı Cedide yeni bunalımların sonunda ortaya çıkmıştır. Bunlardan birincisi Tanzimat'ın getirdiği yenilikler, toplumda ikilik yaratmıştı. Yeni eski çatışması. İkincisi dönemin baskıcı düzenidir. Sansürler, sürgünler, siyasi çekişmeler topumu ikiye bölmüştü. Bir yanda Batıdan gelenleri savunanlar, öte yanda Tanzimat'ın getirdiklerine karşı yenilikleri savunanları kafirlikle suçlayan eskiye bağlı olanlar.. Bu gençlerin ortak noktası istibdat'a karşı olmaları ve özgürlük istemeleri. Yazın alanında bu çekişme uyak sorunu üzerinden çıktı. Eskiden uyak Arap harflerinin biçimine dayanıyordu, aynı seslerle yapım zorunluluğu vardı. Recai zade uyakta biçimin değil sesin önemi olduğunu savunuyordu. Bu düşüncenin karşısında olanlar Malumat dergisi etrafında toplanlar Recaizade'yi, eleştiriyorlardı. Recai zade ,yazından çok başka

alandayın yapan Serveti Fünun dergisinin başına Tevfik Fikret'i getirip, yenilik yanlısı gençleri burada topladı. Böylece Serveti Fünun topluluğu kuruldu.

Bu topluluğun özelliğı bütün gençlerin yabancı dille eğitim almış olmalarıdır. Çoğu Galatasaray Sultanisinden mezun olmuş, Fransız yazını yakından izliyorlardı. Bunun için Batı Tanzimatçılardan daha doğru anlıyorlardı. Bunlar Recai zadenin ve Abdülhak Hamit'in getirdiğı yenikleri daha ileri götürdüler.. Divan edebiyatıyla olan bağları kopardılar, değıştirdiler beyit anlayışına son verdiler. Yeni bir şiir tümcesi yarattılar. Fakat uyağı aruzu bırakmadılar.

Serveti Fünun yazarları Fransız edebiyatının etkisinde kadılar. Şiirde parnasizimi ve sembolizmin etkisinde; roman yazarları gerçekçiliğı ve doğacılığı benimsediler. Ahmet Şuaip düşün alanında çağdaş düşüncenin değışik yönleri üzerinde durmuş, özellikle estetik üzerine ilk bilgileri getirmişti. Bu yenilikler, yeni kavramlar getirmişlerdir.

Bunlar insanı anlatırken Fransız romanlarının etkisi ile yaratılan tipler toplumun duygularını yeterince yansıtmadıklarını ileri sürenler olmuştur. Fakat Halit Ziya'nın romanlarında betimlemeler öncekiler gibi süsleme için değıl, olayları ve kahramanların oluşumunu anlatabilmek için yapılmıştır. Konular hep bizden seçilmiştir. Yeni düşünce ve duyguları kavrayacak bir yazı dili olmadığından Arapça ve Farsçadan yararlanmışlardır. Bu yönleri ve Batı hayranlıkları eleştirilmiştir. Fakat Serveti Fünun topluluğı bizde yazın ve sanat alanında büyük yenilik yapan bir yazın akımı-

(35)

dır. Ne yazık ki dil sorununu çözemediler. Bu topuğun dışında kalan Hüseyin Rahmi natüralizm akımını etkisinde yaptılar vermiş; ancak o daha çok topluma ve halka dönük bir sanatçıdır. Ahmet Mithat Efendinin yolunu sürdürmüş, gözlemlerinden yararlanarak günlük yaşamda gördüklerini anlatmıştır. Serveti Fünun topluluğunun eksik yanını tamamlar gibidir.

Serveti Fünun kapanınca yazın alanında bir duraklama görülür II. Meşrutiyetin getirdiğı özgür hava içi bu sekiz sene içinde yetişen yazar ve şairler yazına yeni bir hava getirir. Bu ortamda Şahabettin Süleyman genç yazarları bir düşünce ve ilke etrafında birleştirmek için bir toplantı yapar. Serveti fünuna karşı kurulması düşünülen topluluğı Fecri Ati adını verirler. 24 şubat 1909 tarihinde bir bildiri ile düşüncelerini topuma duyururlar. Fakat bunlar daha bildirilerinde Serveti Fünuna karşı duydukları hayranlığı gizleyemezler. Onların etkisinden kurtulamazlar. Bunlar daha çok Avrupa'da ortaya çıkan kötümserlerin etkisinde kamışlardır.

Şahabettin Süleyman ve Yakup Kadri bu etkide insanın yalnızlığını anlatan ürünler vermişlerdir. Bu topluluğun ortaya çıktığı dönem bireye ve içe dönük bir anlayış, toplumun isteklerini karşılayamazdı. Bu nedenle iki yıl içinde dağıldı.

Refik Halit ve Yakup Kadri düzyazıda yeni bir çıkış yaptılar, konuların İstanbul'un dışına taşıldılar, Yakup kadri toplumsal konularda yarattığı karakterlerle yeni düzyazının yolunu açtılar, Anadolu insanın acılarını yansıtan bir yazın ortaya çıktı. Ahmet Haşim, şiire yeni bir duyuş insanı içten yakalayan bir şiiri getirdi. Yalnız insanın acılarını analattı. Uzun zaman Serveti Fünun dilini sürdürdü.Tanzimat'tan beri ortaya çıkan dil sorunu ve yerli kaynaklara dönmek düşüncesi yine toplumsal bir arayışa dayanır. Önce yönetimde ulusal örgütlenme düşüncesi ortaya çıkar. Bu arayışlar Milli Edebiyat dediğimiz akımın güçlenmesine neden olur. Adı bir türlü koyulmayan bu gelişmelere, Mehmet Emin Yurdakul'un Türkçe Şiirler kitabını 1897'de yayımlanması büyük bir etki

yapar; bu şiire karşı çıkanlar olduğu gibi bu kitabın yeni bir anlayışın öncüsü olacağı düşüncesini savunanlar vardır. Ahmet Mithat Efendi “Edebiyat-ı Müstakbelimiz “ başlıklı makalesinde “mükemmel bir Türk edebiyatı vücuda gelecektir ki işte ‘Edebiyat-ı Müstakbelimiz’ dediğimiz edebiyat budur” diyerek Mehmet Emin Yurdakul’u savunur.

Fakat esas yenilik Selanik’te çıkan Genç Kalemler dergisinden gelir. Bu dergide yazıları çıkan yazarlar Fecri Ati duyarlılığında şiirler ve düzyazılar yayımlıyorlardı. Ancak bunlar dil bakımından daha sadeydi. Bu dönemde Balkanlarda yaşanan olayları halka duyurulması gerekiyordu.. Bunun için halkın kullandığı dili kullanmak gerekiyordu. Ömer Seyfettin bu dönemde 28 ocak 1910’da Ali Canip’e bir mektup yazarak düşüncelerini açıklamıştı. Bu mektupta Ömer Seyfettin, Arapça, Farsça tamlamaların gereksiz olduğunu, o tamlamalar atılırsa dilin sadeleşmesinde büyük bir gelişme olacağını anlatır, ondan destek ister. Ali Canip bu düşüncüyü benimser. Tam o sırada Ziya Gökalp derginin yazı kadrosuna girer. Dergi kısa zamanda bir düşünce dergisine döner.1911’de Ömer Seyfettin ‘Yeni Lisan” adlı makalesini yayımlar. Bundan sonra yerli kaynaklara dönme ve tarihi ekinin ortaya çıkmasıyla, Osmanlı kavramının bir ulusu temsil etmediği anlaşılır. Bu, dilde ve toplumda değişimin başlangıcı olur. Türkçe ve Türk ulusu kavramı yeni bir devrimin habercisi gibidir. Fecri Ati topluluğundaki birçok yazar ve şair bir süre sonra bu akıma katılır. Bu yeni dil çalışmaları ulusçuluk ve halka doğru düşüncesini geliştirir.

(36)

Yeni duygular, yeni arayışlar şiirde de bir aşamaya gelir. Aruz ölçüsü ile şiire başlayan gençler bu dönemde hece ölçüsü ile şiirler yazmaya başlarlar, başka bir arayışla Yahya Kemal şiirleriyle önce dil sorununu çözerken öte yandan Batı şiirinin estetik değerlerinden yararlanarak aruz ölçüsü ile yeni şiirler yazar. Bir yandan tarih, anadolu, yerli sanat konuları işlenirken bir yandan hece ile yeni şiirin estetik yönü güçlenir Şiirde hem biçim hem içerik yönünden yenilikler ortaya çıkar. Ahmet Haşim “Vuzuh ve Mana” makalesinde şiirin nasıl olması gerektiğini anlatır. Haşim bireyci fakat gerçek insanı yakalayan özgün bir şiir getirir. Aruz ölçüsü ile yazdığı bu şiirlerin dili giderek sadeleşir.

Tanzimat’tan beri gelişen yazınımız, çöken bir düzende yeni bir toplum, yeni bir dil, çağdaş bir sanat arayışı içinde olmuştur.

=====

AH O ÇOCUKLUK GÜNLERİ

Prof. YILDIZ TÜMERDEM

Her zaman olduğu gibi, bugün bile şu soruyu sorarım kendime; “Geçmişini unutanların mutlu geleceği olabilir mi ?” Ve de kendim yanıtlarım o soruyu kendimce; “hayır olamaz”...

Boğaz köprüsünden geçiyorum... Gökyüzünde, Trakya’ya doğru bahar göçü için yol alan leylekleri seyrederken, çocukluğuma dönüyorum, çocukça bir sevinçle... Yaşam yerlerine dönüşlerinde de aynı sevinci duyardım, şimdilerde olduğu gibi, çocukluk ve gençlik günlerimde de...

Çocukluğum; Başkent Ankara'nın tarihi ve gizemli bir semti olan, Hamam önü-Hacettepe'de geçti... Evimizin karşısında, yemyeşil, rengârenk çiçeklerle bezeli, içinde büyüklü küçüklü havuzların ve su kanalların bulunduğu güzelden öte güzel bir park vardı... Hacettepe Parkı... O günlerde, mahallemizdeki komşularımız kadar, dört mevsimlik hava kadar sokak çeşmelerinden akan sular da tertemizdi... Çeşmelerimizden avuçlarımıza doldurduğumuz suyu korkusuzca içer, yüzümüzü yıkar, birbirimizle "su serpmeye" oyunu oynardık... Neşeli kahkahalarımız, gök kuşaklı su damlacıkları ile yayılırdı çevremize...

Evlerimizin önleri her zaman temizdi... Herkes kendi evinin önünü süpürürdü... Yerlerde çöp göremezdik... Sokaklarımızdaki renkli desenlerle süslenmiş çöp kutularımız, resim sanatçının fırçasından çıkmış gibiydi... Sokağa tükürülmez, çöp atılmazdı... Sigara izmaritleri dans etmezdi kaldırımlarda... Çöp ve sigara kokusu yayılmazdı çevreye... Tek sözcükle; "Yüreğimiz, beynimiz, ilkelerimiz gibi, sokaklarımız ve mahallelerimiz de tertemizdi" ...

Annelerimizi, babalarımızı, komşularımızı, öğretmenlerimizi, hekimlerimizi, hemşirelerimizi, ebelerimizi, hemen hemen tüm kadınlarımız, o günün koşullarında, çağdaş giysiler içinde görürdük... Anadolu kadının töresel giysisinin dışında, farklı giyinen kadın ve erkeklere rastlanmazdı, sokaklarımızda... Okula kızılı, erkekli, hep birlikte gidip gelirdik... Oyunlarımızı da birlikte oynardık okul bahçelerimizde, sokaklarımızda, özgürce... Suyumuzu sokak çeşmelerimizden doldururduk... Evlerimiz güle oynaya taşırdık... Testilerimiz pişmiş topraktandı... Kovalarımız

(37)

kalaylanmış bakır ya da tenekedendi... Çok hoşumuza giderdi bu görevi üstlenmek... Gururlanırdık yardım ettiğimiz için ailelerimize...

Sağlığımız için zararı kanıtlanmış, Naylon ve Plastik denilen şeyleri bilmezdik... Sazlardan yapılan sepetlerle, doğal iplikten yapılmış filelerle, bez torbalarla giderdik çarşıya pazara... Sütçü, yoğurtçu, bozacı kapımızın önünden geçerdi, unutamadığımız şarkılı ve de komik söylemleri ile... Domates biber patlıcan, patates soğan sarımsak vb. sebze ve meyveler, evimizin kapısına kadar gelirdi el arabaları ile...

Evlerimizin bahçelerinde tavuk kümesleri vardı... Sabahları gün doğarken, kırmızı ibikli horozların gün doğarken öterek uyandırmalarını beklerdik... Sıcacık, taptaze yumurtaları folluktan kendimiz alırdık... Hindiler, kazlar, ördekler dolaşırdı sokaklarımızın aralarında... Onları kovalarken çok eğlenirdik... Ama hiçbir zaman taş atmaz, eziyet etmezdik hayvanlara... Oyuncak bebeklerimizi, tel arabalarımızı, kızaklarımızı bile kendimiz yapardık...

Kapılarımızın önünde kitap okurduk arkadaşlarımızla birlikte... Kitapları; Etnografya Müzesinin yanındaki Halk Evi Kütüphanesinden ya da son günlerde, Cumhurbaşkanlığı Külliyesine taşınması- nın gündemde olduğu, Milli Kütüphaneden, öğrenci kartlarımızla, ücretsiz alır, günü geldiğinde geri götürürdük... öykü ve roman okuma ve okuduklarımızı birbirimizle paylaşma tutkumuz o günlerde başlamıştı...

Günlük tutardık... Günlüğümüzde yazdığımız şiirleri, düşüncelerimizi, yaşadıklarımızı çocukça öyküleştirdik... Mutlulukla, özgüvenle paylaşırdık hepsini de, arkadaşlarımızla... Sulu boya, kara kalem ve renkli kalemlerle yaptığımız resimlerimizi hep birlikte sergilerdik evlerimizin önlerinde...

Paranın değerini bilirdik, savurgan değildik... Yerli Malı Haftalarımızı kutlardık... Sümerbank' tan alınırdı giysilerimizin kumaşları... Evlerde dikilirdi, el makineleri ile... Önderimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk desteği ile kurulan İş Bankası kumbaralarımız vardı... Harçlıklarımızdan arta kalanları orada biriktirirdik... Kumbaraya para atmak için yarışırđık kardeşlerimizle, arkadaşlarımızla... Çoğumuzun anne ve babaları memurdu... Ya öğretmen, ya Hâkim ya da subaydı... Kiralık evlerde oturuyorduk... Evlerimiz iki katlı, bahçe içinde, ahşap ya da tahtadandı... Soba ile ısınırdık kış boyunca... Oda kapılarımıza kilim asardık sıcaklık dışarı çıkmasın, fazla kömür yakmayalım diye... Soba borularını kendimiz temizlerdik, yüzümüz ellerimiz kurumla kararırđı... Kahkahalarla gülerdik, görüntümüzü aynalarda seyrederek... Buzdolabı yoktu evlerimizde... Taze, taze tüketirdik yiyeceklerimizi, içeceklerimizi... Tel Dolaplarda ya da Kilerlerde saklanırdı yiyecekler... Gaz ocaklarında, kömür sobalarında, maltızlarda, kuzinelerde pişerdi yemeklerimiz, böreklerimiz...

Komşularımızın bahçelerinde toprak fırınlar vardı... Annelerimiz börek, kurabiye yaptığında, ya mahallemizdeki ekmek fırınlarına götürülürdü pişirilmesi için, ya da komşularımızın toprak fırınlarına... Komşuların birbirlerine destek olması, insancıl davranışların görölmeye değer bir örneği idi... Köz ateşli mangallarda kahve cezveleri ve çaydanlıklı sohbetler olurdu evlerimizin sofalarında... Ellerimizle toplardık sebzelerimizi, meyvelerimizi yakınımızdaki bahçelerden, bağlardan... Yazdan kuruturduk sebzelerimizi, balkonlarımıza, iplerle asarak kurulurdu... Erişte,

(38)

makarna vb. hamurlu yiyecekler evlerde hazırlanırdı, komşularla birlikte... Kışlık çorba için Tarhana hazırlanır, turşu kurur, salça kaynatılırdı evlerimizde...

Kışın kış meyvelerini ve sebzelerini, yazın yaz meyvelerini ve sebzelerini tüketirdik... Hepsi doğaldı... Sağlıklıydı... Bazı bahçelerde bal üretilirdi, kovanlarda... Arılardan uzak dursak da uçuşlarını hayranlıkla izler, vızıltılarını taklit ederdik...

Çamaşırlarımız, kalaylı bakırdan leğenlerde, çitilenerek, elde yıkanırđı... Bahçelerimizde, balkonlarımızda, iplere asılarak kurutulurdu... Kışın buz tutan çamaşırları gülererek gösterirdik birbirimize... Dışarıdan görölmemesi için iç çamaşırlarımızı çarşaflarımızın arkasına asardık... Şimdilerde İstanbul'da, hemen her yerde, apartmanların, gecekonduların balkonlarında, pencere önlerindeki iplerde sergileniyor, rüzgârla dans ediyor donlar, fanilalar, sutyenler...

Renkli Televizyonlar, kulaklıklılı müzik aletleri, cep telefonları yerine tek tuşlu radyolarımızdı, bizi eğlendiren, bilgilendiren... Öyküler dinleyerek büyüdük... Çocuk saatlerinde, çocuk şarkıları öğretirlerdi... "Nar gibi domatesle beyaz peynir, bir parça ekmekle ne güzel yenir", "23 Nisan kutlu olsun, sevinin çocuklar, övünün çocuklar", "Daha dün annemizin kollarında yaşarken, çiçekli bahçelerin yollarında koşarken", " Ankara, Ankara güzel Ankara", "Dağ başını duman almış, gümüş dere durmaz akar" "Kuş sesleri ovalara yayılır, insan ona hayran olur bayılır"... Unutamadığım çocukluk şarkılarımızdı... Şimdilerde, çocukluğumuzda dinlediğimiz öyküleri, şarkıları, çocuklarımız ve torunlarımıza öğretirken, o günlere dönmenin buruk mutluluğunu anı ve öykülerimizin eşliğinde yeniden yaşıyoruz... Pikaplarımız, gramofonlarımız ve sahibinin sesi yazılı minik plaklarımızdan, değişik makamlarda, Nihavent, Hicaz, Kürdili Hicaz, Eviç vb. Klasik Türk Musikisi dinleyerek

büyüdüğümüz günlere dönebilmemiz olası değil elbette... Ama onlar, anılarımızın en güzel köşelerinde duruyorlar hala, eskimeden...

Yaz tatilimizi, çoğumuz, sokaklarımızda arkadaşlarımızla güle oynaya geçirirdik... Kavgaya etmeyi bilmezdik... Birbirimize kötülük yapmayı da öğretmemişlerdi bize... Kıskanç değildik, paylaşımcı idik... Geleceğimiz için umutlu idik, aydınlık olacağını bilirdik... Gazi Mustafa Kemal Atatürk İlke ve Devrimleri ile yetiştirildik... “Türküm doğuyum, çalışkanım... Yasam; büyüklerimizi saymak, küçüklerimizi korumaktır... Varlığım Türk Varlığına armağan olsun...” sözleri biz Cumhuriyet çocuklarının yaşam sloganı idi... Her sabah o sözlerle başladık derslerimize, gururla, heyecanla... Öyle güzel ve özel günlerdi ki o günler, her anımsayışımdaya yeniden yaşıyorum, çocukluğuma geri dönmüşçesine...

Çok şanslıydık, evet çok şanslıydık... Çağdaş eğitim yöntemi ile eğitildik... Beyinlerimizi kirli ve pis kokulu sularla yıkamayan, bizleri karanlığa yönlendirmeyen bir okul yaşantımız vardı... Eğitim sistemimiz; geleceğe aydınlık kapılar açan çağdaş ve özgür bir eğitim sistemiydi... Başka hiçbir ülkede o güne kadar başlatılmamış olan bir yöntem uygulanıyordu... Bizleri bu günkü biz yapan bir eğitimdi o...

Dünyada hiçbir çocuğun bayramı yokken, biz çocukların 23 Nisan Çocuk Bayramımız vardı... Hiçbir gencin bayramı yokken; 19 Mayıs'ta(Atatürk'ü Anma-Gençlik ve Spor Bayramı) 30 Ağustos'ta, 29 Ekim'de Cumhuriyet Bayramımızı kutlardık, Ülkemizin her yerinde... Bizlerin de aralarında olduğu gençlik, ellerinde; Ay-Yıldızlı Al Bayraklarla Başkent Ankara'nın tören yerlerinde

(39)

başları dimdik yürürdü... Onları seyredenler gururla, sevgiyle, coşkuyla alkışlardı, gözlerinden dökülen yaşlar ve sönmeyen ışıklarla... Ulusal Marşlarımızı söylerken de geleceğe umutla bakıyorduk... Çünkü Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK; Laik Cumhuriyetimizi, Kutsal Topraklarımızı bizlere, o günün ilkeli, aydınlık beyinli, dürüst, yürekli ve öz güvenli gençlere bırakmıştı... Ayırım gözetmeden, bu topraklarda Türk Bayrağı altında yaşayanlara bırakmıştı...

İşte o günlerde, ilkbaharlarda coşku ile çiçeklenirdi yüreğimiz, kuş sesleri ile neşelenirdik, karşı evin bacasındaki yuvalarına dönerlerdi leylekler... Çocuklar kadar büyüklerde mutlu olurlardı onların gelişlerinde... Doğa dostuydu insanımız... Yaşamı, yaşamayı seviyorduk...

Şimdilerde, bu anlatılanlar bir masal besbelli... Ne leylekler yuva yapıyor bacalarımıza, ne de beyaz bulutlu mavi göklerimizde görüyoruz onları...Doğadaki yeşil yalnızca Türkçe sözlüklerimizde... Boya Kalem kutularımızda, suluboyalarımızın içinde, gün ışığına doğayı imgeleyen bir renk olarak çıkmayı bekliyor... Kırdan Kente göç eden bizler, yalnızca eğitilmiş bir papağan gibi, garip bir yaşamı yineleyerek, evrenin tostoparlak bir parçası olarak, yaşıyoruz işte... Yaşamak denilirse buna... Yaşamak denilirse...

=====

DIŞARDAN GAZEL

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

Siz Ali Bey, Veli Beyefendi busunuz,
Gelecekler önünde suçlusunuz.
Yöneteceksiniz de ulaşacak ha,
Çağdaş Uygarlığa ulusunuz.
Ön karanlık, art karanlık, Sağ karanlık, sol karanlık
Kara toprak içine mi gömülüyoruz.
Bir ülke, yarısı çırılçıplak,
Yarısının yediği ekmek tuz.
Uyur itleri, inekleri, ayıları,
Bütün aydınları uykusuz.
Milyonu trahom toplumun, milyonu sıtma,

(40)

Milyonu verem, bilmiyor muyuz?
Ne olmuşuz, ne yapmışlar bize,
Nasıl bağlanmış elimiz, kolumuz.
Böyle giderse biline hep.
Mustafa Kemal'le bile yokuz.
De, yüreğin nice yanarsa yansın,
Efendilerin yüreği buz.

=====

NEDETTİ' nin hiçbir kitabında yayınlanmamış iki şiiri

Türkçesi: AYŞE NİHAL AKBULUT

4 Şubat 2013 tarihli El Pais gazetesi Uruguaylı ünlü ilerici ozan Mario Benedetti'nin daha önce hiçbir kitabında yayınlanmamış iki şiirinin bulunduğu haberini veriyordu. Ozanın 2009 Mayıs ayında

yaşamını yitirmeden önce, İspanya Alicante Üniversitesi , Mario Benedetti Latin Amerika Araştırma Merkezi'ne bağışladığı kişisel kitaplığını oluşturan 6 bin kitabın kataloglanması sırasında 2002 yılında basılmış olan "Insomnias y duermevelas " adlı kitabın içindeki bir kağıtta el yazısıyla yazılmış iki şiir bulundu. Bu iki şiirin kaynağının açıklaması büyük bir olasılıkla şöyle: 23 Nisan 2003 yılında Buenos Aires La Nación gazetesinin bu kitabı tanıtımından önce 2002 yılında Benedetti kitabı okurlarıyla Montevideo ve Madrid'de Casa de América'da paylaşmıştı. 82 yaşında bu yolculuk sırasında yazdığı bu iki şiiri de kitabın içinde unutmuştu.

KORKU İLE GÖZÜPEKLİK

Korku da gözü peklik de

bu işin cilveleri

ama dikkat edilmezse

yenik düşer belleğe ikisi de

korku kalakalır

bir karış kala uçuruma

ve gözüpeklik bilmez

(41)

nasıl baş edeceğini tehlikeyle

korku göze alamaz

2

ırmağı geçmeyi

ve korku yadsır

sonsuzluk denizini

yine de gün gelir

açılırlar doğaçlama

ve orada korku ile gözüpeklik

aynı topun kumaşdır

BEKLEYİŞLER

adımları işitilir

hiç gelmeyen birinin

ENRIQUE MOLINA

insan bekler durur

kimse yanıtlamadan

başka şeyler arasında çünkü

yanıt vermez gölgeler

insan uzatır sessizlięi

yüzüstü bırakılmış ve acemi

gözleri faltaşı gibi açık

ve umut kıpırtısızdır

gökyüzü çok uzakta

(42)

ve yeryüzü öyle yakın ki

hiç değmez zahmete

geleceği düşünmek

(3)

gizli gizli saklarlar

boşluktan haberleri

ve yine de hiç kimse

görünmez sisin içinden.

=====

BİR OKUMA GÖSTERGESİ OLARAK

TATİL ÇANTASINA KİTABIN DA GİREBİLMESİ VE OKUMANIN BEYİN ÇALIŞMASINA ETKİSİ

FERHAT ÖZEN

“Bir ülkede okumaya karşı istek artmadıkça, gaflet ve buna bağlı doğacak felaketler azalmaz, artar.”

Benjamin Franklın

Okullar, okutuyor mu okutamıyor mu?

Daha açıkçası okullar, okuyan insan yetiştirebiliyor mu? Yetiştiremiyor mu? (Yoksa, eğitimimiz tersine mi çalışıyor? Hadi daha açık soralım : Okullar, okumayan insan mı yetiştiriyor?) Bu konuda pek çok gösterge varsa da en önemlilerinden birisi, şu yaz aylarında gittiğiniz tatil yörelerinde yapacağınız gözlemler... Kaç öğrenciyi bir parkta, bir ağaç gölgesinde, bir deniz kıyısında kitap okurken göreceksiniz? Tatil çantasına kaç öğrenci bir ya da birkaç kitap koyacak?

12 Eylül Askeri Darbesi’nden sonra, Türkiye ağır bir kültürel travma yaşadı. Kitabın neredeyse lanetlendiği, okurların kitaplarını yakmak zorunda kaldığı, kendisi lanetli bir dönemdi o yıllar. Bu

(43)

dönemi yaşayan, 68, 78 kuşağı da denilen kuşağın çocuklarına ise bu travma, kültürel aktarım yoluyla geçmiş oldu. Bir de televizyon çağı üstüne eklenince, darbe günlerinde doğanlarla(d kuşağı) televizyonlu dönemde doğanlardan, okumayan kuşak boşlukları oluştu.

Dünyada 1980- 2000 arasında, bizde ise 1990- 2010 aralığında doğan kuşağa y kuşağı denmesinin nedeni, çok kanallı TV ve internetle büyümüş olmaları, televizyonsuz bir dönemi bilmemeleri,

4

televizyonunun ve bilgisayarın, kitabın yerine geçmiş olması... Bir anlamda, bu kuşağın, elektronik dadılar elinde büyümüş, elektronik bir kuşak olması...

Tatil kültürümüzde kitabın çok eski zamanlardan beri yer alamadığı bilinen bir gerçek. Ancak, baskı teknolojisindeki devasa büyüme ve basılan kitap çeşidindeki geçmiş zamanları 20- 30’a katlayan artışın, kitap okuma oranlarına yansımaması d (darbe) ve y kuşağının kültürel genlerinde var olan ‘kitap fobisi’ ve kitaptan zevk alamamayla ilgili daha çok... Çünkü sınav merkezli, test merkezli, akademik başarıya odaklı bir eğitim, eski kuşaklarda var olan bir algının, bu iki kuşakta da ortaya çıkmasına neden oldu. Kitabın yalnızca okulda, okul yaşında, okulla ve okul zamanıyla sınırlı bir ‘ders aracı’ olduğu algısı yerleşti. Oysa kitap, yaşam boyu zihinsel beslenmemizi sağlayan, düşünme yeteneklerimizi ortaya çıkaran vazgeçilmez bir kültürel

beslenme aracıdır. Bir anlamda kitap okumak, beyinde kan dolaşımı gibi, düşünce dolaşımını sağlar.

OKURKEN BEYİN'DE NELER OLUYOR?

Üstelik beyin mideyle ters yönde çalışır.

Midemiz acıkınca hiç gecikemeyiz. Hemen bir şeyler yemek isteriz. Mutfağa, buzdolabına, kantine, büfeye yöneliriz. Ama beynimiz öyle değil...Bir süre kitap okumayınca, kitaplara karşı isteğimiz daha da azalır. İsteksizlik (okuma iştahsızlığı) başlar...Bir gün sevebileceğimiz bir kitabı okuduğumuzda ise ne kadar okumaya aç olduğumuzu anlarız.Okudukça okuma açlığımız artar, okudukça okumak isteriz. Bu nedenle, başlangıçta kitaplar okurdan çaba ister. İyi kitaplar özellikle...Okuma sonuçta bir düşünme biçimidir. Burkes Hedges, bu konuda şöyle diyor : “Aslında okuma düşünme kadar karmaşıktır. Bu nedenle klasik ders kitabı, okumayı, ‘görsel olarak güdülenmiş düşünme’ olarak tanımlar.(....) Bir sayfada bazı işaretler görür ve belleğinizde depolanmış modelleri deşifre edersiniz (çözümlersiniz f.ö.). Çok kısa bir süre içinde bu işaretlerin anlamını çözer...onlara zihinsel görüntüler tayin eder...ve sonra bu resimleri kısa süreli belleğinizde tutarsınız.” (1)

Towler D. Brooks de, Türkçe’ye en son 1936 yılında çevrilmiş, ‘Okumanın Tatbik Edilmiş Psikolojisi’ adlı çalışmasında, bu karmaşık süreci anlatır. Osmanlıca Türkçe sözlükle ve bir bakıma, dil içi çeviri yoluyla okuyabildiğim kitabın, okurken beyinde neler olduğunu anlattığı bölümünü şöyle maddeleştirerek özetliyorum:

(44)

1-Seslerin resimleri olan sayfadaki semboller(imler, harfler), beynin çeşitli katmanlarında ve ağlarında izlenimler bırakır.

2-Sinir hücrelerinin uyarılmasıyla, sinirler, çeşitli sinir ağlarına tepkiler gönderir.

3- Sinir hücrelerinde bu nedenle anlam veren çağrışımlar oluşur.

4- Bu çağrışımlar beynin görme merkezinden, dil merkezine geçer.

5- Dil merkezinden gelen uyarılar, dil, dudak, kulak, boğaz bölgelerini uyararak sesli okuma meydana gelir. (2)

5

“Okurken gözlerimiz şaşırtıcı biçimde sayfa boyunca saniyede üç dört kez 100 ile 200 derecelik sıçramalar yapar. Bu hareket ayırımında olamayacağımız kadar hızlıdır. Çünkü basılı sembollerin anlamı, bu kısa duraklamalarda deşifre edilerek (çözümleyerek) beynimize gönderilir.” (3)

Burkes Hedges, bir tümceyi okurken beynimizdeki nöronların çalışmasını, mısır patlayıcısındaki mısırların patlamasına benzetiyor. “Işık hızıyla beyinde anımsama, hayal etme, akıl yürütme,

bağlantı kurma, varsayma, deneme yanılma yoluyla test etme gibi karmaşık zihinsel işlemler gerçekleşir. “

Okumanın beyin hücrelerini nasıl çalıştırdığı bundan daha iyi betimlenemez sanırım.

Bu nedenle, beynimiz kitap okumaya olan gereksinmesini ve açlığını, bize hemen duyurmuyor, midemiz gibi ille de bizi bir şeyler yemeye (okumaya) zorlamıyor diye, beynimizin beslenmesine boş veremeyiz. Beyin mideyle ters çalışıyor çünkü. Kitle algısında, kitabın karşı tezini oluşturan ve kitabın yerini alan televizyon, bizi böyle böyle Mankurtlaştırıyor. (4)

Aman, dikkat!

Ferhat Özen(*)

www.okuyantoplum.com

(*)Eğitimci ve Okuma Araştırmacısı, Okuyan Toplum Projesi yürütücüsü.

(1)Burkes Hedges, Okuyun Zenginleşin, Sistem Yayınları

(2) Towler D. Brooks, Okumanın Tatbik Edilmiş Psikolojisi, 1936 Baskı, Dili Osmanlıca

(3) Towler D. Brooks age

(4) Bakın, Cengiz Aytmatov’un “Gün Uzar Yüzyıl Olur” adlı yapıtında anlattığı Mankurt Efsanesi.

=====

(45)

Ö Y K Ü

ÜÇ BEYAZ KARGA SÖYLENCESİ

Turgut ACAR

Düş dünyam; ovasın da gölgeleri uzatan, kızıl akşam güneşinin batışı,
deresinde, gül dalına konmuş bülbülün bilinmeze seslenişi,
köye dönen sürünün, süt tadında yavrusuna bağırışı,
çocukların, mutluluk türküleri çığırıp yalın ayak sıpırtışları,
dahası, ülkemın üzerinde ana sığağı bir aydınlık...

Ötesi , benliğimle dopdolu...Bana gerekmiyor ne parası ne pulu...

Gelmişim kıyısına, duyumsuyorum ...

Bir yer var böyle...Bana gezginci o kadın söylemişti, nere de, onu söylemedi...Ben de irdelemedim... Ama ırakların ırağındaymış. Olsun , var ya...Yurdun bir köşesinde, o yörenin içinde mi, yok, yoksa oranın ırağında mı, bilemiyor kimse...Sorulduğun da,

" ORADA..." deniyor...

Varalım biz de öyle belleyelim.

Ama ORADA'yı hiç kimse bilemeyecek, arayıp bulamayacak...Söyleyen gezginci kadın da yok oldu,

iyi mi...Kime soracağız şimdi? Kaldık mı dımdızlak ayazda...

İşte benim bildiğim, ORADA üç kavak ağacı varmış...Bu kavak ağaçlarında da üç tane karga varmış...Her kavağa bir karga iğe çıkmış...Bu nasıl olmuş bilemiyorum...Anlaşıp, üleşmişler, diyec eğim ama...Hele dur biyol, asıl işimiz o değil, asıl işimiz kargalar,

" Şu bildiğimiz, kara karga mı? " diyeceksiniz, ben de bilmiyorum doğrusu...Ama bildiğim bir şey varsa kara değilmiş bu kargalar, çok sonra öğrendim renklerini bunların, renkleri beyazmış...Görmedim, öyleymiş...Bembeyaz...

Duyan herkes aranıyor...Ben de arıyorum...Gözlerimle göreyim beyazlıklarını kargaların...

(46)

İlginç değil mi, hem de çok...Beyaz karga, dünyanın sonu mu...!?

Büyük anamdan duymuştum, dünyanın sonunun geldiğiyle ilgili, ama neydi? Çok düşündüm... Baktım olmuyor, bulamıyorum, gece mece demedim, yaşlı,kulakları da çok a z duyan anamı aradım. Benden ırakta oturur da...Neyse aradım... Rus bakıcısı aracılığıyla konuşacağım,

" Anacığım, dedim, dünyanın sonunun geldiğini nelerden anlarız, belirtileri nelerdir? Sen bilirsin, büyük anam söylerdi de..." Telefon kulağımda...

Yanıtını bekliyorum...Doğal süreyi geçti beklediğim,Rus bakıcı nasıl anlattıysa,

" Deprem mi oluyor?" diye anamın çılgılığını duyuyorum...

" Yahu, ne depremi, neler uydurdun anama?" dedim Rus bakıcıya... O da:

" Bir hangi şey demedi ben...Sadece sizin dedik dedim ona, vallah billah..." dedi.

" O zaman tek tek anlat söylediklerimi anama," dedim...

Rus bakıcı biraz suskunluktan sonra,

" Söylediniz, ben bilmiyor, belirti kim, hem de nasıl." dedi.

" Peki peki, dedim, anlaşıldı,uzun iş, iyi akşamlar. " kapadım telefonu...

Gecenin karanlığın da beyaz kargaların uçuşunu görüyorum...Kavaklar yere kadar eğilip beyaz kargaları dallarına alışlarını...

Geri gelelim...ORADA Söylencesine...

Üç kavağı, üç kavakta üç beyaz kargası olan bir yer var...İrağın da ırağında...O kadın söylemişti.

O kadın bir şey daha söylemişti...Onu söylemeği unuttum baştan, o da, kanatlarının altın da bir nen sakladıklarını kargaların...Ne olduğu bilinmiyor...Ama kargalar biliyor...O kadın da...Söylence bu...

Biz, siz, onlar, tüm akli olan canlılar bilemeyecek, öğrenemeyecekler de...

Özümce bu, kurgusu yapılmışta yazılmamış bir öykü olsa gerek... Kargaların renginden örülmüş, dünyanın son öyküsü...Ondan sonrası, giderek evrenin, öykünün de kara deliği...

Durun hele, o kadın, celallenerek

" Irakların da ırağında " deyip, kolunu boşluğa uzattığında doğuyu gösteriyordu kolu...Demek ki neymiş ' ORADA ' denen yer doğudaymış...

Birden içimdeki çocuk seviniyor...Doğunun, uzaya açılan bir derinlik olduğunu düşünmeden kucaklasam ORADA benim olacaktı gibi büyüyorum...Ya da , duyumsayıp da, sözcüklerini yazamadığım, kargaların kanadı altındaki öyküleri anımsayıp kolayca yazıveriyorum...

Ah çocukluk, ah benim deliliğim...! Dünden kalmış içimdeki bu yalnızlık, düze çıkar mı bir gün?

(47)

Bir de şu var, usuma geldi hinci, yoksa ' ORADA ' denen yer bura da çok yakınımız da olmasın? İçinde olup da boyutlarını göremediğimiz...Bir ulu deniz örneğin...

" Yok canım, diyorum kendi kendime, öyle olsaydı bu denli gizemli olmaz, kısa süre de üstü küllenirdi...Ama şimdi öylemi ya...O bilinmezliğinince karmaşılaşıyor, güzelleşiyor "

ORADA üç kavak, üç beyaz karga, kanatlarının altında sakladıkları nen...!!!

Düşünüyorum da, bu söylenceyi, pireyi deve yapan yazarlardan olsam, ya da , çuvala saman doldurur gibi, sayfaları karalasam, al sana ulu bir konusuz konu yapar çıkarım..

Buna yanıt,

" Hadi, yapsana..." dır.

Benim de karşı yanıtlım,

" Yok, hayır, dünyada olmaz...Benim ekin biçemime uymaz " olur...

Neyse sapmayalım, dönelim konumuza...Söylenceye...

ORADA, üç kavak ağacı, üç beyaz kargaydı...Bir de, buna kargaların kanadı altındaki nen eklendi ki, ilgili, ilgisiz tüm insanlar uğraşlarını bırakıp ' ORADA'yı ' arayacaklar...Ne olası...

Bir umut, ona bağlı düşler...

Uzatmayalım....Ben böyle yaşıyorum....

Sessiz, gizli bir deyiş tokuş gibi...Bütün gözlerden ırak...

=====

ANI/ÖYKÜ

Seni bir yaşam boyu bitirmek değil de,

Sana hep hep yeniden başlamak isterim.

Özdemir Asaf

SON ROMANTİKLER

NEVRA BUCAK

(48)

Avuçlarımızın arasında gençliğimizi tutuyorduk, sanki kırk beş yıl hiç geçmemiş gibiydi. Ben on sekiz yaşındaydım, o da yirmi iki. Bana, “Artık yaşlandım,” dese de. Araba kullanıyordu, yanında oturuyordum. Bir zamanlar, onunla böyle arabada, uzun bir yolculukta yalnızca ikimizin gittiğini ne çok düşünmüş, istemiştim. Yıllar sonra, onu facebook’ta bulduğumda, “Evet, o benim,” diye yanıtlamıştı. “Size gelmiş, bize bale yapmıştın.” Ben de ona, baleyi artık torunumun yaptığını yazmıştım. Sonra, bir mucize gibi yeniden buluştuğumuzda, “Seni nerede görsem tanırım, ama ben çok değiştim,” demişti. Yanılıyordu, ben de onu nerede görsem tanırdım. O, benim için hâlâ yirmi iki yaşında Bağdat Caddesi’nin ele avuca sığmaz, delifişek, öte yandan sevilen bir delikanlısıydı. Mavi gözleriyle ne güzel bakar ve gülerdi. Her zaman ıslık ıslıdı... Derken, birbirimizi uzun yıllar sonra yeniden görmek istemiş, beni evimin köşesinden almıştı. Arabada o, konuşurken ona baktım, yüzünü gözlerimde biriktirmeye çalıştım, adeta içime çekerek ezberlemek istedim. Gözleri ve bakışları hâlâ aynıydı.

Onunla yeniden arabasında yanında olmama inanamıyor, alışamıyordum. Ne denli mutlu olsam da sanki hayalet görmüş gibi allak bullaktım, öte yandan onun her an gözden kaybolup uçup gidecekmiş gibi garip bir duygu içindeydim. O da allak bullak mıydı, ya da olmasını mı istiyordum?

Bağdat Caddesi’n de dolaşıyorduk yine. Onunla zaten caddede tanışmıştım... Yoksa yine 70 li yıllarda mıydım? Onun da sarı bir Mustang’ı vardı. Caddenin en görkemli yıllarıydı. Yaz akşamları kaldırımlar bir defile gibiydi. Maksiler, miniler... Ünlü Divan, Liz ve Borsa pastaneleri... Dolup taşan

gece kulüpleri... Bahçe sinemaları... Birbirinden pahalı spor arabalarda gece yarısından sonra ölümüne yarışlar yapılırdı. Fenerbahçe burnunda dizilirdi Mustanglı gençler... Bazen korkunç kazalar, ölümler olurdu. Evet, o yıllarda Cadde yalnız kendi dünyasındaydı... Arabalar, Çiftelhavuzlar'dan, Suadiye'ye dek gider, sonra geri dönerler, birkaç tur daha atarlardı. Bir nostalji yaşıyordum. Arabayı sürerken, durmadan anlatıyor, anlatıyordu. Aramızda elbette kıvılcım vardı, yalnızca harlanması gerekiyordu. Bu öyle bir kıvılcımdı ki, her an tutuşabilir, öte yandan sönebilirdi de.

Söz bir ara o yarışlardan açıldığında, tatlı tatlı gülerken, " Biz yarışırken, sen o saatlerde yatağında uyuyor olurdun."dedi. İyi aile kızları belli bir saatten sonra, isteseler de dışarı çıkamazlardı, izin verilmezdi. Oysa nasıl isterdim, onunla birlikte gitmek, yanında olmak. Çiçeği burnunda genç bir kızken, onunla bir akşam yemeğine çıkmak nasıl istemiştim. Beni davet etmişti, annem, babam izin verse anneannemden izin alamazdım. Işıklar arasında uyusun, tam bir Osmanlı kadınıydı. Oldukça otoriter olması yanında, bana çok düşküncü. O zamanlar, iyi bir aile kızının bir delikanlı ile baş başa yemek yemesi olası mıydı? Hem de akşam yemeği... İşte o akşam yemeği, içimde sürekli bir istek olarak kalmış, onunla bir yemek bile yiyemedim, diye düşündüğüm zamanlarda sürekli iç çekmişim. Sonra bu isteğimin, tam kırk beş yıl sonra gerçekleşeceğini kesinlikle düşünemezdim, biri bana söylese inanmaz gülüp geçerdim.

Beni telefonda, akşam yemeğine davet ettiğinde, hiç düşünmeden, "Elbette," dedim. Telefonu kapadığımda aklıma birden anneannem geldi. Yıldızlarla birlikte uyusun. Artık kimse bize karışamazdı. Gerçekten öyle miydi?

(49)

İşte, şu an karşımda oturuyor, onunla yemek yiyordum. O, yine konuşuyor, anlatıyordu. Hiç sıkılmıyordum, yalnızca dinliyordum. İnanılmazdı, sanki bir rüyadaydım, uyanmaktan korkuyordum.

Uzun yıllar, neredeyse bir ömür kaybetmiştik. Bir düş gibi... Bir masalın içinde miydim? Yavaş yavaş toparlanmaya başlıyordum, yine de tedirgin, temkinliydim. O da öyleydi sanırım. İkimiz de çok aşamalardan geçmiş, iyi kötü badireler atlatmış, başımızdan benim bir, onun iki evlilik geçmişti... Elbette, çoluk çocuğa karışmıştık... En güzeli, şu sıralarda ikimiz de bir başkasıyla evli değildik, ardımızda üzecek kimse yoktu.

Askerdeyken, ona pembe bir zarf içinde mektup yollamıştım. Unutmamış, yemekte gülerken anlatıyordu: "Uzaktan bir baktım, komutanın elinde pembe bir zarf var, elinde sallayarak bana doğru geliyor. Senden geldiğini hemen anladım. Sonra, arkadaşlarım mektubu onların yanında açmamı istediler, adeta yalvardılar. Elbette açmadım. Ancak yalnız kaldığımda okudum."

Ne çok anı vardı, belki o denli yoktu, yine de o anılar bizimdi, bize aitti. O zamanlar konservatuvarda şan öğrencisiydim, başımda kavak yelleri eserdi.

Ona, yaşamın benimle sürekli dalga geçtiğini, bazen benim de yaşamla dalga geçtiğini söyledim. Yine de, kolay değildi ve inanılmaz rastlantılarla doluydu. Belki, bu rastlantılar olmasa yaşam hiç çekilmezdi.

İşte şu an onunla, uzun yıllar içimde kalan o akşam yemeğini yerken, yaşam yine benimle oyun mu oynuyordu? Yaşamın yine bir oyunuysa bile güzeldi, çok anlamlıydı, derindi. Onunla bir daha görüşmesek de hiç değilse, “onunla bir akşam yemeği yedim,” diye düşünüp artık içimi çekmeyecektim, en azından...

Çiftelhavuzlar/201

=====

“ADANALI ŞALVARI TOPLA!”

Mehmet Sazak

1952 yılında Göl Köy Enstitüsünü bitirdikten sonra, Ceyhan Çelemlı köyü ilkokul öğretmenliğine atandım. Köyümün halkı, 1877-78 Osmanlı Rus savaşı, eskilerin deyimiyle “93 harbi” sonrasında, Osmanlının kaybettiği topraklardan, Tuna boylarından göç edenlerden oluşuyordu. 800 üzerinde nüfusu olan kalabalıkça bir köydü. Ceyhan’a güney batıdan 27 km. uzakta, Yumurtalık bucağına bağlıydı. Şimdi yeni kurulan Yüreğir ilçesine bağlanmışlar.

Barışık bir köydü. Üç yıl öğretmenlik yaptığım o köyde hiçbir kavgaya rastlamadım. Altmışlı yıllarda, Kastamonu’dan otobüsle İnebolu’ya gidiyordum. Otobüsün radyosundaki bir program arasında, sunucu; “kurulduğundan bu yana, hiç mahkemeye düşmeyen bir köy” diye konuşmaya başladı.

(50)

Çelemlı köyü diyeceğini düşünerek, konuşmaya iyice kulak kabartmıştım. Konuyu biraz ballandırdıktan sonra, “Ceyhan’ın Çelemlı köyü” dedi.

Böyle bir köyün yaşlılarından sayılan iki kişiden söz edeceğim. Birincisi Necip Ağa. Burada Ağa der-ken, “Köy Ağalığını” amaçlamıyorum. Köylerde herkes kendinden büyüklere “Ağa” der. Necip Ağa da böyle bir Ağa. Gerçi köyün varsıllarındandı. O yıllarda varsıllığın bir ölçüsü de, dişlerinin tümünün altın kaplamalı olmasıydı. Köyümüzde Necip Ağanın ve Hayri Ağanın dişleri tümüyle altın kaplamalıydı.

Necip Ağa 26 Ağustos 1922 tarihinde Afyon’daki “Büyük Taarruza” katılmış. Büyük olasılıkla kıtasına son anda yetişmiş olmalı ki, topçu atışından sonra, Yunan mevzilerine doğru başlayan süngü hücumuna, şalvarı ve yemenisiyle kalkmış. Allah Allah sesleriyle, yaptıkları saldırı sırasında, tel örgüleri atlayan Necip Ağa’ya arkadan: “Adanalı şalvarı topla!” diye bağıryorlarmış...

İkinci kişimiz, Hacı Veli. O da köyün varsıllarından sayılırdı. Ortanın altında boyu, zayıf denebilecek, çevik yapısıyla, kartal bakışlı bir adamdı. Sürekli kır atına binerdi. Bir ara, Çukurova’daki Fransız işgalinden ve Ermeni kalkışmasından söz açılmıştı. Hacı Veli: “O kalkışmayı bastırmak için, oluşan güce atımla katılmıştım. O yaşta, atımı rüzgâr gibi kullanırdım. Yoğun ateş altında kaldığımızda, kaçarken, eğere tutunarak atımın karnının altına yapışırdım” diyordu.

Bu vatan kolay kurtulmadı. Çile çekmeyenler, yaşadıkları ortamın kıymetini bilmiyorlar. Köylerimiz-de, kasabalarımızda Balkan, Cihan ve Kurtuluş Savaşımızda eşlerini kaybetmiş dul kadınların, bulundukları ortamda ağırlıkları duyumsanırdı. Boşuna söz etmezler, ettikleri söz, köşe taşı gibi doğrudan yapıya konabi-lirdi. Çile onları bilgeleştirmişti.

Turgut Özakman, “Çılgın Türkler” kitabında Sakarya Savaşını anlatırken, bir subayın Mustafa Kemal Paşa’ya: “Paşam, aramızda hainler var!” dediğini, Paşanın da: “Çocuk! Her ülkede hain vardır, ama bizde biraz çok.” diye yanıtladığını anlatır.

Ne yazık ki, bizde hainler biraz daha çoğaldı. Aydın geçinenler arasında, politikacılarda, medya ve işadamları arasında, “Köşe dönmeçilikle” başlayan giderek hıyanete evrilen davranış sahipleri çok... Em-peryalizm, etnik, mezhep ve tarikat farklılıklarını ustalıkla kaşıyarak, çok geniş ve çeşitli kaynaklarla hedef kitleyi besleyerek, hainlerin artmasında çok etkili olmuştur...

Buna karşın, ülkesi için gözünü kırpmadan kendisini feda edebilenler daha da çok. Amerikan ajanı Feto kalkışması sırasında, ölebileceğini bilerek kendini tankın altına atan, gene öleceğini bile bile, Özel Kuvvetleri teslim almak isteyen, Fetocu Generali alnından vuran Astsubay gibilerinden aramızda milyonlarcası var. Onun içindir ki, bin yıldır bizi bu topraklardan atmak isteyen emperyalizmin binlerce oyun ve yalanına, küstah sinsi saldırılarına göğüs gerebiliyoruz... İçimizdeki işbirlikçilerin yalan ve oyunlarına gelmiyoruz...

Şalvarıyla cepheye koşarak, gözünü kırpmadan canını vermeyi göze alanların, kurtardığı bu vatanda, bugün de bütün hıyanetlere karşı, kendini feda edenlerin sayesinde yaşama olanağı buluyoruz... Bu güzel vatani,dün ve bugün canları pahasına bize bağışlayanları minnetle anıyorum.30.Ağustos.2016